

Sprokkels

INHOUD

Van het bestuur	3
Van het secretariaat	3
Natuurgidsencursus	3
Ter herinnering Jan Kivits	4
Perekker en ecodorp	5
De klapekster in de Maashorst	6 - 9
Muurvarens op kademuur	9
Bijtjes, ...bloemetjes	10
Jaaroverzicht 2016	11 -16
Deelprogramma	14
Kernenergie is niet duurzaam	17-18
Biowalking	19 - 20
Zwammen over stammen	20
Geerbosdagboek	21 -24
Impressies	25
PTT wintervogeltelling	26
Wat is het IVN	27

Bij de voorpagina:

Symbolisch maken we tijdens de nieuwjaarswandeling de overstek naar het nieuwe jaar.

Foto: Peter Otte

Van de redactie

Het nieuwe jaar is alweer begonnen met nieuwe IVN-activiteiten in het verschiep. Een vaste activiteit echter, dat altijd op de agenda staat, is de vrijdagochtendwandeling. Weer of geen weer reist een wisselend groepje wandelaars af naar verschillende natuurgebiedjes in de buurt. Onlangs ging de tocht naar het gebiedje De Perekker in Boekel. Spontaan werden zij uitgenodigd een kijkje te komen nemen in het aangrenzende ecodorp. Een nieuwe woonwijk die in het teken staat van duurzaamheid. Een verslag hierover is te lezen in deze Sprokkels. Ook Frank Lippe houdt zich al een poos bezig met dit onderwerp met name wat betreft het klimaat. Of klimaat(ont)kenners het nu wel of niet bij het rechte eind hebben, zal de toekomst uitwijzen.

Suzanne

Bestuur en redactie

Locatie

IVN verenigingslokaal
De Buitendonk 3, 5467 DE Veghel

Bestuur

Voorzitter:

Fer Kalis
Marterweide 7,5467 LK Veghel
Telefoon.....(0413) 34 13 48

Secretaris:

Karin Koppen
Antoniusstraat 11,5469 EV Keldonk
Telefoon.....(0413) 21 02 16
secretariaat@ivn-veghel.nl

Penningmeester:

Henk van Helmond
Lavendellaar 345467BE Veghel
Telefoon(0413) 367476...06-515 534 30
Penningmeester@ivn-veghel.nl
rekeningnummer: NL09INGB 0004 1542 71

Lid en tevens vertrouwenspersoon:

Matty Meij
Parkietendonk 5.....5467 DR Veghel
Telefoon(0413) 35 00 71

Lid:

Marianne van Zeeventer
Roekdonk 2.....5467 DP Veghel
Telefoon(0413) 78 52 07

Webmaster: Geert van de Wiel

webmaster@ivn-veghel.nl
website www.ivn-veghel.nl

Redactie Sprokkels:

Maria Kordewinders-van den Tillaar
Geluckweg 45469 NA Boerdonk
Telefoon(0492) 46 33 83

Suzanne van Zutven

Peter van Beurden

Heiveld 65464 VT Veghel
Telefoon(0413) 36 57 12

Zwammen over stammen... Gele trilzwam. Foto: Ton Hermans

Van het bestuur

De nieuwjaarswandeling hebben we al achter de rug. Dit jaar wat minder druk bezocht dan de vorige 2 edities. Misschien dat het weer met de gladde wegen er wat mee te maken had. In ieder geval had het als voordeel dat er voor de mensen die wel gekomen waren ruim voldoende glühwein beschikbaar was, je kan immers Lidou niet weer naar huis sturen met de kannen nog vol.

Een nieuw jaar dus ook nieuwe voornemens. Een belangrijk voornemen van IVN Veghel is om dit jaar weer te starten met een Natuurgidsencursus. Ook deze keer is de cursus weer in samenwerking met Bernheze, Oss, Veghel en Uden (BOVU) en onder leiding van Rini Kerstens. Meer informatie hierover elders in het blad.

Een speciaal nieuw jaar ook voor de gemeente Veghel die verder gaat als gemeente Meierijstad. Het zal nog even duren voordat we daar als bestuur weer de juiste contacten hebben opgebouwd en ook de samenwerking hebben gevonden met de andere 'natuurgroepen' in de nieuwe gemeente. Voorlopig blijven we als IVN nog even binnen de regio Noordoost-Brabant actief.

De verbreding van de weg langs het kanaal (N279) van Veghel naar Asten blijft de aandacht vragen. Nu het stuk 's Hertogenbosch -Veghel is opgeleverd kan de aandacht wat meer op het volgende traject gericht worden. Een belangrijk traject voor Veghel, zeker voor de bewoners van Zijtaart en Veghel-Zuid.

Genoeg nieuwe ontwikkelingen dus om in het nieuwe jaar aan de slag te gaan.

Namens het bestuur,
Fer Kalis, voorzitter

Van het secretariaat

Nieuw leden:

Agnes Otte, Veghel

Bert en Mies van Lankveld, Veghel

Wijziging betaalbank IVN Veghel, bankrekening is nu: NL62 TRIO 0338 4476 36

Het bestuur van onze IVN-afdeling had vorig jaar het voornemen om een bank te kiezen die duurzaamheid (IVN is van oudsher het Instituut voor Natuureducatie en Duurzaamheid) hoog in het vaandel heeft en heeft een betaalrekening geopend bij de Triodos Bank. Onze penningmeester verzoekt jullie om contributie of donatie naar deze rekening over te maken t.n.v. IVN afdeling Veghel.

Volgens banken.nl, het platform van de bankensector: "banken hebben over het algemeen meer aandacht voor hun maatschappelijke verantwoordelijkheid. Deze maatschappelijke verantwoordelijkheid vertaalt zich onder andere in het investeren en financieren van initiatieven die een bijdrage leveren aan een duurzame samenleving. Helaas zijn er ook voorbeelden waarin banken, vaak indirect, initiatieven financieren die negatieve effecten op een duurzame samenleving hebben zoals het financieren van wapenhandel, ontbossing etc.. Door de verduurzaming van banken - komen deze voorbeelden wel steeds minder voor. Initiatieven zoals de Eerlijke Bankwijzer stimuleren maatschappelijk verantwoord ondernemen bij banken".

Op internet (<http://eerlijkegeldwijzer.nl/bankwijzer>) wordt

bij een aantal banken gekeken hoe zij scoren op thema's zoals klimaatverandering, dierenwelzijn, wapens, visserij, bosbouw.

Bijgevoegd in de SPROKKELS is de uitnodiging voor de ledenvergadering op dinsdag 14 maart; ik hoop jullie dan te treffen.

Karin Koppen

Ook hindernissen worden tijdens de nieuwjaarswandeling genomen.

Natuurgidsencursus

De IVN-verenigingen in Noordoost-Brabant willen weer gezamenlijk een natuurgidsencursus opstarten met Rini Kerstens als hoofddocent.

De natuurgidsencursus leidt op tot gediplomeerde IVN--natuurgids. De cursus start in dit najaar en eindigt in de zomer van 2019. De lessen zullen worden gegeven afwisselend bij de deelnemende afdelingen. De kosten voor de cursist bedragen € 300 voor de hele cursus incl. studiemateriaal en een studieweekend.

Van de cursisten wordt verwacht dat ze bekend zijn met het IVN en daar later ook actief in willen worden. De wintercursus die binnenkort van start gaat, is een goede kennismaking.

Als je belangstelling hebt, kan je dit doorgeven aan het secretariaat of rechtstreeks bij Fer Kalis.

Er staat een informatieavond gepland voor 6 juni 2017 in de Groenhoeve in Uden.

Fer Kalis

Glühwein als onmisbare verwarming van de inwendige mens. Foto: P. Otte

Een komische noot bij een droevig bericht. Humor, degelijkheid, aandacht en betrokkenheid in een toen nog jaren jongere Jan verenigd.

Ter herinnering aan Jan Kivits

Op vrijdag 21 januari jongstleden overleed geheel onverwacht ons trouwe IVN-lid Jan Kivits. Jan was al tientallen jaren lid en in de loop van die tijd betrokken bij veel activiteiten van onze vereniging. Op de eerste plaats was hij een vogelman, die het waterwingebied het Melven koos als zijn terrein om gebiedsgids te zijn. De ijsvogel was zijn favoriet. KBTjes en TVtjes waren zijn kwinkslagen voor duiding van kleine bruine vogeltjes en torenvalken. Ook ging hij graag mee op excursie naar vogelgebieden, zoals 's winters naar Zeeland. Jan was een tijd lang schoolgids, wandelde op de vrijdagochtend met andere IVN-ers mee, bezocht trouw onze leden- en publieksavonden en de excursies en hij was vanaf het begin actief in de IVN-insectentuin in het Geerbos. Voordat die tuin er was heeft hij daar meegewerkt aan het verwijderen van ongewenste begroeiing (vanaf 1988), wat een zwaar karwei was. Daar schrok hij niet voor terug en al gauw werd Jan de hoofdspitter van de akkertjes die met de hand

werden omgezet. Hij kon dat op een onnavolgbaar gedisciplineerde wijze, twee spaden diep, met mooie rechte voor, altijd in een rustig tempo met alleen een korte onderbreking voor de koffie. Ook het in mooie rechte banen inzaaien van de akkertjes was een uitdaging voor Jan. Je kon er echter de klok op gelijk zetten dat hij precies om 12 uur weer vertrok. Later kwam het onderhoud van de meidoornhaag erbij. Jan zocht de karweien op waar hij in zijn eentje eer in kon leggen, stil, gelijkmoedig en weloverwogen. Ook in zijn contacten was Jan altijd de rust zelve. Hij kon erg genieten van de jaarlijkse barbecues in het Geerbos.

De laatste jaren waren er klachten die hem beperkten maar hij zeurde er niet over en kwam nog vaak naar de activiteiten van het IVN.

We zullen Jan missen om zijn persoonlijkheid, zijn betrokkenheid, zijn kalme humor en zijn inzet. We wensen Jo en de kinderen veel sterkte toe.

Perekker / Ecodorp

Zoals altijd op vrijdagmorgen vertrekt de Vrijdagmorgenwandelinggroep op 10 november 2016 met 14 liefhebbers van natuur en wandelen naar de Perekker in Boekel. De laatste tijd groeit de groep gestaag. De sfeer is gezellig en met veel belangstelling voor de natuur en ieders wel en wee.

De Perekker is een kleinschalig natuurgebied aan de rand van Boekel. Het wordt beheerd door Stichting D'n Eik. Zij organiseert activiteiten, geeft voorlichting over flora en fauna en beheert het terrein met gebouwen.

Het is een mooi gebied met veel educatieve voorzieningen: een oeverzwaluwwand, een grote waterpartij, een bijenhal, wijstverschijnselen, de Peelrandbreuk en bosgebied met stuifzandduinen. Het is herfst en vochtig... dus, de paddenstoelen vliegen de grond uit en Antoon geeft zijn kennis prijs aan de groep.

Na anderhalf uur willen we in de auto stappen om huiswaarts te keren. Vanuit de nabijgelegen ecotuin worden we door Wies uitgenodigd een kijkje te komen nemen. Zij bleek een enthousiaste tuinier en aspirant bewoner van het ecodorp te zijn. Zij stelde zich voor en vertelde met veel bezieling over doel, werkwijze en ontwikkeling van het complex.

In een ecodorp wil men een duurzame toekomst creëren

waarin iedereen bewust omgaat met de natuur, elkaar en zichzelf. Sinds eind jaren 60 zijn er wereldwijd ecodorpinitiatieven ontplooid om alternatieve duurzame levenswijzen in de praktijk te brengen. Een aantal daarvan heeft internationale vermaardheid gekregen, zoals: Findhorn in Schotland, Zegg in Duitsland, Damanhur in Italië, Auroville in India en The Farm in Amerika. Er zijn wereldwijd nu tienduizenden ecodorpen (4.000 in Europa). De meeste hebben zich aangesloten bij het Global Ecovillage Network

In deze circulaire wijk Ecodorp Boekel gaan ze duurzaam in hun levensbehoeften voorzien. Ze dragen hierdoor oplossingen aan voor klimaatverandering, milieuvuiling en uitputting van hulpbronnen, in samenwerking met hun omgeving. Het gaat om 30 duurzame huurwoningen, buurthuis, werkplaats en kantoren, met mogelijkheden voor hun eigen voedselvoorziening, hun eigen energievoorziening, eigen drinkwatervoorziening, ecologische waterzuivering en duurzame ondernemingen.

Wies vertelde vanuit het midden van de paradijsstuin over het werken volgens de permacultuur.

Helaas...de tijd was te kort. We moesten huiswaarts. Een informatief toetje na onze wandeling was het zeker.

Meer weten? Ga naar www.ecodorpboekel.nl

Pieter van den Berk

JVV-ers worden bijgepraat over opzet en doelstelling van het ecodorp. Foto: Antoon Raaijmakers

De Klapekster in de Maashorst en haar prooien

deel 2

Dit artikel is eerder gepubliceerd in Het Bruujsel, het verenigingsblad van Vogelwacht Uden e.o. (september 2016). Overname is gebeurd met toestemming van de auteurs, fotografen en de redactie van Het Bruujsel. Deel 1 was te lezen in Sprokkels no. 112, herfst 2016.

Tekst: Annemarie van Diepenbeek (m.van.diepenbeek@kpnmail.nl) en Bart Gras

Foto's: Annemarie van Diepenbeek, tenzij anders vermeld

Levendbarende Hagedis. Maashorst, 24 maart 2012. Een dier met een aangroeiende, secundaire staart. Om aan predatoren te ontsnappen kunnen hagedissen hun staart spontaan afbreken. Deze groeit daarna weer aan, maar wordt nooit zo lang als de primaire staart.

De Levendbarende Hagedis in de Maashorst

In de laatste decennia van de vorige eeuw was de Levendbarende Hagedis in de Maashorst nog een vrij algemeen voorkomende soort. Niet alleen op de heideterreinen, in bermen en in greppels kon men ze vaak tegenkomen, maar ook op zonbeschenen plekjes aan de randen van de bospercelen in de Maashorst. Zag je de hagedissen zelf niet, dan toch vaak hun loopsporen in het mulle zand van de brandgangen (eigen waarnemingen, AvD). Net als in de rest van het land is de stand van deze soort, tot voor kort een zeer algemeen reptiel, de laatste decennia sterk teruggelopen. Belangrijke oorzaak is de verlaging van de grondwaterstand van veel gebieden, ongunstig voor een vochtminnende soort als de Levendbarende Hagedis.

In de periode 1995-2015 zijn in de Maashorst, het bosgebied ten noorden van Nistelrode (De Vorssel en omgeving) inbegrepen, in totaal 445 waarnemingen van Levendbarende Hagedis doorgegeven. Hiervan zijn er 148 over de periode 1995 tot en met 2004, het overgrote deel dus over het laatste decennium (databank RAVON/NDFF). Dat wil echter niet zeggen dat de soort zich in de Maashorst heeft uitgebreid, integendeel. Dit verschil komt vermoedelijk door het waarnemerseffect, de trend van vrijwilligers de laatste jaren om meer waarnemingen te melden, vergemakkelijkt door de digitale mogelijkheden via de sites waarneming.nl en telmee.nl. De meeste waarnemingen komen van de heideterreinen de Slabroekse hei, de Kanonsberg, de Brobbelbies, de Drie Vennen en het open gebied rond de Grensweg. In hoeverre de Levendbarende Hagedis zich beter handhaaft in de wat vochtigere delen in het gebied is niet bekend.

Kijken we alleen naar het aantal doorgegeven waarnemingen uit de twee heideterreinen waar, in het kader van dit onderzoekje, naar de prooi-resten is gekeken, dan komen we in genoemde periode van 20 jaar op 46 waarnemingen voor de Slabroekse hei en slechts elf voor de Kanonsberg.

In deze braakbal is naast een dekschild van een Driehoornmestkever rechtsonder ook een kaakje van een Levendbarende Hagedis te zien. Slabroekse hei, 16 maart 2016.

In de periode van begin maart tot half april komen, afhankelijk van de temperaturen, de eerste hagedissen uit hun winterslaap. In deze periode is de Klapekster nog niet terug naar haar broedgebieden. Als we de hiervoor genoemde waarnemingen beperken tot die periode dan zijn er over die 20 jaar slechts tien waarnemingen op de Slabroekse hei en negen voor de Kanonsberg. (Bron: databank RAVON/NDFF).

Op basis van slechts één kortdurend veldonderzoek kan niet met zekerheid gesteld worden of en hoeveel invloed de aanwezigheid van een of meer Klapeksters heeft op de populatie Levendbarende Hagedissen in de Maashorst. Maar het idee dringt zich hier wel op dat, gezien de aantallen waargenomen hagedissen over de laatste 20 jaar en de eind winter 2016 gevonden aantallen als klapeksterprooi, de Klapekster een behoorlijke aanslag doet op de stand van

Opgespietste Levendbarende Hagedis. Maashorst, 16 maart 2012

dit reptiel. Zeker in het licht dat de soort landelijk een neerwaartse trend vertoont (Janssen en De Zeeuw, 2016). Natuurlijk worden niet alle hagedissen waargenomen en/of doorgegeven. Maar toch.

Onderzoek van Van der Poel en Van der Poel (2013) in 't Gooi, dat over hele winterperiodes en meerdere jaren uitgevoerd is en waarbij observaties en het aantal dagen waarop Klapeksters aanwezig waren is meegenomen, geeft aan dat overwinterende Klapeksters een negatieve invloed op een populatie Levendbarende Hagedis kunnen uitoefenen. In vergelijking met wat zij registreerden aan vangstacties van een Klapekster op Levendbarende Hagedis en consumptie daarvan op een zonnige winterdag (28 maart 2011) op de Tafelbergheide bij Hilversum, gaat het in de Maashorst maar over geringe aantallen gepredeerde Levendbarende Hagedissen. Maar de stand van deze soort is hier ook duidelijk veel lager.

Vroege vogels zijn voor de poes

Van alle inheemse reptielen komt de Levendbarende Hagedis als eerste tevoorschijn uit de winterslaap om op windluwe en zonnige plekjes al op temperatuur te komen. De mannetjes komen een paar weken eerder tevoorschijn dan de vrouwtjes. Ze willen klaar zijn voor de paring zodra de vrouwtjes uit hun winterslaapplaats komen en moeten daarvoor zorgen dat hun spermatozoa op peil zijn. Op milde dagen aan het eind van de winter worden de eerste warme zonnestralen hiervoor gebruikt, iets wat ze in gebieden waar de Klapekster haar winterkwartier heeft nogal eens met de dood moeten bekopen. Want hoe mooi, half verborgen, ze ook onder een overhangende graspol of dicht bij struikgewas zitten, om bij gevaar snel in weg te schieten, de spiedende ogen van de Klapekster weten deze opwarmende mannetjes op te sporen en ze te overvallen. Dat verklaart waarom het alleen mannetjes zijn die als gesprietste prooi van de Klapekster in de laatste maand van haar winterverblijf worden gevonden. Dit is niet alleen in de Maashorst (dit onderzoek) het geval, maar ook in andere gebieden waarover uitgebreidere studies zijn verschenen (o.a. Van der Poel, 2013). De vrouwtjes van de Levendbarende Hagedis komen in de regel pas tevoorschijn als de Klapeksters al naar hun broedgebieden vertrokken zijn.

Van prooi terug naar predator: de Klapekster op de Slabroekse hei

De Klapekster op de Slabroekse hei werd voor het eerst in haar territorium gezien op 19 oktober 2015 en voor het laatst

Verzamelde braakballen van de Klapekster.

op 6 april 2016. Een periode waarin de Klapekster zich prachtig laat waarnemen. Voor de liefhebber kan van de Klapekster allerlei gedrag worden waargenomen. Zo bleek de Klapekster vlak voor het invallen van de nacht vaak nog even naar een van de voorraadstruiken te vliegen. Eerst werd vanuit een van de vaste uitkijkposten de omgeving goed in de gaten gehouden. Dan dook de Klapekster plotseling naar beneden naar een van de struiken met prooi-voorraad. Daar bleef de Klapekster even 'vlinderend' boven hangen om dan in een keer de prooi mee omhoog te nemen naar de uitkijkpost. Een kever werd hier ontdaan van zijn dekschilden, die naar beneden dwarrelden. Dit zijn dan de bekende plukresten onder de uitkijkbomen. Bij een ander bezoek bestond de avondsnaak uit een hagedis. Deze werd achter de kop vastgehouden en meegenomen naar de uitkijkpost. Daar trok de Klapekster de hagedis met haar haaksnavel uiteen. Af en toe gooide ze haar kop in de nek om de delen naar binnen te werken. Na de maaltijd duurde het maar een paar minuten voordat de Klapekster steevast naar dezelfde den vloog. Hier bleek ook haar slaapplek te

Verzamelde braakballen Klapekster (li.boven), Ransuil (re.boven), Buizerd (li. onder) en Torenvalk (re. onder). Onder dezelfde bomen als die door de Klapekster op de Slabroekse hei werden gebruikt als uitkijkpost werden ook braakballen gevonden van Torenvalk (ook met resten van Levendbarende Hagedis), Buizerd en Ransuil. Deze zijn o.a. door hun formaat echter goed van elkaar te onderscheiden.

zijn. Bij een bezoek overdag lagen onder deze boom enkele tientallen braakballen en waren de spetters urinewit te zien waardoor zelfs de exacte tak te lokaliseren was waarop de Klapekster sliep. Een vernuftig plekje. De takken waren er plaatselijk erg dicht en de Klapekster was perfect aan het zicht onttrokken.

De laatste dagen van haar verblijf in april waren vaak zonnig, of in ieder geval in de avonduren. De Klapekster zat dan vaak op een hoge uitkijkpost waarbij het laatste zonlicht zo lang mogelijk werd opgevangen. Bij een van de bezoeken begon de Klapekster te zingen. Aanvankelijk wat krasse noten, maar het werd steeds melodieuzer met af en toe een dissonant. Dit werd door Bertrau (2014) opgetekend met een historische anekdote. Een Duitse graaf vertelde de vader van A.E. Brehm (1829-1889), de auteur van vele beroemde natuurboeken, dat de Klapekster de naam zangvogel niet waardig was. "Zij heeft buiten enkele rauwe strofen niet echt een eigen zang" sprak hij. Hij betoogde dat de naam spotvogel beter zou passen, omdat ze net als de Spotvogel veel andere zangvogels kan imiteren. Hij betreurde het echter dat de Klapekster in al haar imitaties "wel een paar valse tonen heeft".

Op 1 april 2016 waren de omstandigheden ideaal. Het was een mooie avond en de Klapekster gaf een concert van bijna elf minuten. Dit is opgenomen en terug te vinden op de website van Vogelwacht Uden e.o. (<http://www.vogelwachtuden.nl/index.php/Klapekster>)

Dat de Klapekster ook haar naam 'wachter' eer aandoet bleek bij een ander bezoek toen de vogel in de top van een zomereik te midden van andere zomereiken zat. Plotseling liet de Klapekster een schrille kreet horen. In eerste instantie was niets te zien, maar even later vloog een Sperwer langs de bosrand van de Slabroekse hei.

Discussie

Dit artikel geeft een impressie van de prooidierkeuze van de Klapekster in de laatste maand van haar winterverblijf in de Maashorst. Dit aan de hand van als voedselvoorraad opgeprikte en geklemde prooien, plukresten onder uitkijken en rustbomen en de prooidiersoorten die uit geplozen braakballetjes gedetermineerd zijn. Het pretendeert geen weergave te zijn van het volledige dieet tijdens het winterverblijf van de soort, het betreft slechts een ad random en kort onderzoek, een 'momentopname'. Er kan alleen kwalitatieve informatie uit afgeleid worden; geen kwantitatieve omdat er geen redelijke schattingen van aantallen gevangen en gegeten prooidieren uit zijn op te maken. De resten van één prooidier kunnen over meerdere braakballen verdeeld zijn.

Met vier veldbezoeken per deelgebied zijn waarschijnlijk niet alle gespjetste prooien en braakballen gevonden, anderzijds kunnen er braakballen verzameld zijn die stammen uit de periode van vóór de laatste maand van het winterverblijf van de Klapekster. Braakballen, vooral die hoofdzakelijk uit keverresten bestonden, sowieso al zeer fragiel, waren vaak door weer en wind uiteengevallen. Daardoor kon soms niet goed onderscheiden worden of de resten plukresten betroffen (dus vóór consumptie verwijderde dekschilden en poten van insecten) of resten van verregende, uiteengevallen braakballen. Ook blijven keverresten in weer en wind langer herkenbaar dan de braakballen met haar- en veertjesresten van zoogdieren en vogels, die bij regen sneller uiteenvallen en al gauw minder herkenbaar zijn. Weliswaar verteert de Klapekster, zoals uilen, niet alle skeletdelen, maar de schedelresten in klapeksterbraakballen zijn aanzienlijk

Plukresten. Kop, borststuk en dekschilden van grote kevers worden voor consumptie vaak verwijderd. Ze zijn onder de uitkijkposten te vinden. Slabroekse hei, 21 maart 2016.

kleiner gefragmenteerd dan bij uilen. Daarom konden niet alle zoogdiersoorten tot op soort bepaald worden, vaak kon dat alleen aan de hand van gebroken onderkaakjes. Microscopisch onderzoek van haren zou weliswaar tot determinatie op soortniveau gevoerd hebben, maar vanwege het bijzonder tijdrovende karakter daarvan is hiervan afgezien.

Dankwoord

Met dank aan de Stichting RAVON voor het beschikbaar stellen van de verspreidingsgegevens van de Levendbarende Hagedis. Dank aan Arend Vermaat voor zijn informatie over de Klapeksterwaarnemingen in de Maashorst, aan Lies Schoenmakers, Simone Schraven en Maurice van Doorn voor hun tips over prooilocaties en John Hermans voor het ter beschikking stellen van de foto's van de Klapekster en de gespjetste Dwergmuis. Ook aan Annelies Timmermans en John Opdam dank voor hun foto's van opgeprikte hagedissen, zodat we konden vergelijken en daarmee dubbel-tellingen voorkomen.

Literatuur en bronnen

In de digitale versie van Het Bruujssel (sept. 2016) zijn gebruikte literatuur en bronnen middels een link gekoppeld aan de - indien beschikbaar - originele bron op het internet (pag. 15)

<http://vogelwachtuden.nl/images/PDF-bestanden/clubblad-pr/2016-3%20Bruujssel.pdf>

Bertau, P., 2014. Die Bedeutung historischer Vogelnamen – Singvögel. Band 2. Springer Spektrum, Springer Verlag, Berlin/Heidelberg.

Blok, H. en H.J. ter Stege, 2008. De Nederlandse vogelnamen en hun betekenis.

Deuzeman, S. et al, 2015. Dieet, conditie en plaatstrouw van overwinterende Klapeksters. Is er een relatie met begraving? *Limosa* 88: 2-10.

Janssen, I. (RAVON) en M. de Zeeuw (CBS), 2016. Resultaten Meetnet Reptielen 2015. *Schubben & Slijm* 28: 12-13.

Maanen, W. van, 2002. Voedsel生态学 van overwinterende Klapekster *Lanius excubitor* op het Groote Zand. *Drentse Vogels* 16: 55-60.

Poel, P. van der, 2011. De Klapekster in ons werkgebied in de winter 2010-2011. Korhaan, jrg. 45, nr. 3: 113-119.

Poel, P. van der, en Van der Poel-van 't Hoff, 2013. De invloed van een Klapekster op een populatie Levendbarende Hagedissen. RAVON 48 (jrg. 15-2: 48-55).

Stichting RAVON, databank RAVON/NDFF. Waarnemingen Maashorst 1995-2015 van de Levendbarende Hagedis *Zootoca vivipara* (data per 22.3.2016).

Vermaat, Arend. Klapekstertelling winter 2011 – 2012. Het Bruujtsel 2012-1: 58.

Vliet, F. van der, 1994. Muizen en beheer van duingrasland in de Amsterdamse

Waterleiding-duinen. Rapport Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming, Utrecht.

www.etymologiebank.nl (13.7.2016)

De damwandprofielen die de nieuwe muur gaan ondersteunen.

Muurvarens op kademuur

In de Stadskrant van 9 december hebben jullie kunnen lezen dat Annemieke van de Ven (toen nog wethouder), het visserstrapje bij Brownies & DownieS officieel heeft geopend. IVN Veghel is betrokken geweest bij de renovatie van de kademuur en was ook uitgenodigd. Een toelichting:

“Hier op de kademuur heeft een mooie groep muurvarens gestaan. Met de partijen die betrokken waren bij de renovatie van deze muur hebben we gekeken hoe we de varens konden redden. In veel steden met muurplanten is ervaring opgedaan met het transplanteren van o.a. muurvarens. Dat hebben we hier ook gedaan. En omdat we ook willen dat de varens de mogelijkheid hebben om uit te breiden is er voor gekozen om kalkspecie te gebruiken in plaats van het gangbare Portland cement waar geen plant het in kan uithouden.

Het is niet altijd zo vanzelfsprekend dat er extra inspanningen gedaan worden voor natuur. Wij waarderen het ook zeer dat gemeente Veghel dat wél doet. Nu staat er natuurlijk wel iets tegenover: planten, bloemen en bomen maken

een stad aantrekkelijker, gezonder en zelfs (volgens sommige onderzoeken) veiliger. Groen in de stad speelt een belangrijke rol bij het wegvangen van fijnstof, water- en temperatuurbeheersing. Muurplanten dragen bij aan de botanische rijkdom van de stad en een muur begroeid met muurplanten heeft een andere allure dan een kale.

Nu is het afwachten of de muurvarentjes ook zo enthousiast zijn over deze actie. Vijf stukken oude muur zijn teruggeplaatst, er zijn voorzieningen getroffen om de muur vochtig te houden en, zoals al genoemd, er is een minder basische specie gebruikt. De plantjes zijn nu in winterrust en zien er heel zielig uit. Komend voorjaar is dus spannend, zijn de muurvarentjes nog vitaal? kunnen ze stand houden in deze nieuwe setting? gaan ze later in het jaar sporen vormen zodat de muur verder gekoloniseerd wordt? De tijd zal het leren maar in ieder geval heeft de gemeente haar best gedaan om de muurvarens voor Veghel te behouden!”

Karin Koppen

De grote rode pijlen bij de minieme maar bijzondere muurvarens.

Bijtjes, ...bloemetjes

Een sprookje over de bijtjes en de bloemetjes. In de laatste Panda, winter 2016, geeft professor Marcel Visser, van het Nederlandse Instituut voor Ecologie in Wageningen, een naar zijn mening goed voorbeeld van hoe het opwarmende klimaat een natuurlijke relatie verstoren kan. Dat voorbeeld is een bijensoort waarvan het mannetje altijd eerder uit de winterrust komt dan het vrouwtje. Het mannetje gaat direct op zoek naar een vrouwtje. Hij ziet een bloeiende orchidee, die dezelfde kleuren en vorm heeft, aan voor een bijenvrouwtje. Door deze bevruchting verspreiden de mannetjes de pollen van de orchidee en komt de bestuiving tot stand. Wanneer de vrouwtjes eerder uit hun winterrust komen vanwege de mondiale temperatuurstijging, maar de orchidee niet eerder gaat bloeien wordt de bloem niet meer bestoven. Met grote gevolgen voor het voortbestaan van de orchidee.

Waar Marcel die kennis vandaan heeft zegt Panda er niet bij. Maar het is wel een argument om het artikel te besluiten met een pleidooi voor het nakomen van de Parijse klimaatknoorden. Daarin schuilt het belang van het hele artikel. Dat het verhaal gewoon uit een dikke duim gezogen lijkt, is dan totaal onbelangrijk. Daarmee is het voor mij een prachtig voorbeeld van de wijze waarop Nederlandse wetenschappers van naam ineens geen wetenschappers meer zijn maar sprookjes gaan vertellen zodra het over klimaatpolitiek gaat.

Wij bij het IVN hier in Meierijstad weten het echt wel beter hoe het met onze Nederlandse Bijenorchissen gaat dan die Wageningse ecooloog. Zijn specialiteit is vooral vogels als koolmezen en pimpeltjes, maar over de bijtjes en de bloemetjes is hij blijkbaar nooit goed voorgelicht. Ik herinner mij nog goed hoe ik in 2002 in West-Brabant bij verkeersknooppunt Sabina mijn eerste Nederlandse Bijenorchis tegenkwam.

Het is echt onze mooiste orchidee, grote bloemen, heldere kleur, bijzondere vorm als een dikke hommelmel, en dat zomaar in de berm van een belangrijk verkeersknooppunt, zoiets verzin je niet.

Toen ik die vondst bij Petra van der Wiel van Floron West-Brabant meldde hoorde ik dat dezelfde soort ook al bij Moerdijk op een bedrijfsterrein van de Shell opgedoken was. Dat was ook al niet zo'n erg natuurlijk biotoop voor

orchideeën zou je zeggen. Omstreeks 2000 rukte die soort vanuit Zeeuws-Vlaanderen in het zuidwesten op.

Waarneming.nl geeft een mooi beeld van die opmars, zie bijgaande grafiek. De verklaring voor die vlotte stijging is niet zo moeilijk te vinden, diverse bronnen geven aan dat vruchtzetting bij Bijenorchissen meestal door zelfbestuiving verloopt. Het stoffijne zaad wordt vooral door de wind naar het noordoosten toe verspreid. Welke mannetjesbij in Marcell's hoofd rondwaarde weten we niet, maar de Bijenorchis was van nature al lang beveiligd tegen afwijkend gedrag van opgewarmde wijfjesbijen. Zodoende kon de plant meeprofitieren van het steeds aangename klimaat, ook in Nederland. In plaats van een soort die net marginaal onze uiterste zuidgrens haalde is het een sieraad voor de dijk langs de Zuid-Willemsvaart en zo'n 150 andere groeiplekken geworden.

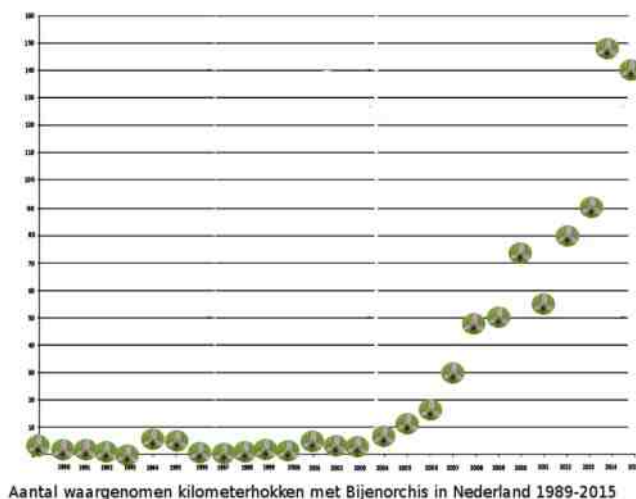
Terwijl voor 2000 amper enkele exemplaren op zo'n groeiplek stonden, zijn het er tegenwoordig al gauw 100 of meer. Marcel Visser is met zijn politieke vooroordeel beslist geen uitzondering in de academische wereld. Ik heb de laatste tijd diverse andere wetenschappers gevraagd mij uit te leggen waarom de feiten niet zouden kloppen, die aantonen dat de menselijke bijdrage aan die door hen zo gevreesde klimaatverandering slechts heel weinig voorstelt. Geen enkele daarvan durfde het aan fouten in mijn betoog aan te wijzen.

Gebrekk aan tijd en aan benodigde fysieke kennis moesten een excuus leveren. Dat men daarmee toegaf dat ik het bij het rechte eind zou hebben, wenste uiteraard niemand toe te geven. Maar een wetenschappelijke benadering, waarbij ruimte is om alternatieven met elkaar te vergelijken, daar waagt niemand zich aan. Het is echt verbazingwekkend hoe succesvol de tientallen jaren lange subsidies voor de broeikas Theorie als verkoopverhaal voor kernenergie nog altijd blijken te zijn, zodat wetenschappers niet de moeite nemen de noodzakelijke twijfel over hun eigen mening te hebben. In mijn wereldbeeld blijft het verschil tussen een hard feit en een zachte mening nog altijd bestaan.

Het natuurlijke deel van de klimaatverandering is een keihard feit.

Ik heb Marcel Visser toch een briefje gestuurd om duidelijk te maken dat de natuur niet voor een gat te vangen is en dat kernenergie niet in een duurzame toekomst past. Of de boodschap overkomt lijkt onzeker, sprookjes doen het toch blijkbaar beter dan feiten. En Wageningse docenten blijken een erg hard hoofd te hebben als het om politieke zaken gaat.

Frank Lippe

Jaaroverzicht 2016

Leden

Het vorige jaar eindigden we met 107 (huisgenoot)leden en 16 donateurs. In de loop van het jaar hebben drie leden opgezegd en hebben we zeven nieuwe leden mogen verwelkomen. Een schok was het overlijden van Jos van Stiphout, een zeer geliefd en gewaardeerd IVN-lid, in april j.l. Jos was actief in meerdere werkgroepen. Het jaar eindigde met 110 (huisgenoot)leden en 16 donateurs.

Bestuur

Zoals ieder jaar heeft ook dit jaar het bestuur zes keer vergaderd; vaste agendapunten zijn o.a. het bespreken van de stukken van de Landelijke Raad (LR) en evalueren van de voorbije IVN-activiteiten. Omdat niet alle banken even 'groen' zijn, en zeker niet de ING bank, onze bank, is er besloten om over te stappen naar Triodos Bank. Eind van het jaar heeft dat zijn beslag gekregen. De penningmeester heeft meer veranderingen doorgevoerd: zo is de contributie verlaagd en zijn de vergoedingen voor docenten, secretaris en penningmeester opgehoogd.

Ook zijn er weer verschillende uitnodigingen geweest van de gemeente om mee te praten: Groen in de Wijk, klankbordgroep N279 en toekomst Julianapark. De schietvereniging heeft geïnformeerd bij het IVN of zij de plannen voor een 300 meter schietbaan in het Geerbos willen ondersteunen; reactie is geweest dat IVN niet de onderhandelende partij is maar ook dat de natuur in Veghel daar niet beter van wordt. Daarna is het stil gebleven...

Er is vier keer een Regio Overleg geweest met IVN Bernheze, Oss en Uden. Een vast onderdeel is het formuleren van reacties op de (beleids)vragen van de LR. Deze vergaderingen worden vaak bijgewoond door een vertegenwoordiger van het landelijk bestuur en de IVN consulent Brabant. Afdeling Veghel was dit jaar vertegenwoordiger van de regio bij de LR-vergaderingen. Punten die aan de orde zijn geweest in de LR zijn o.a. verdere samenwerking met KNNV, de nieuwe website, nieuwe statuten, vernieuwing van het IVN-logo, nieuwe ledenadministratie en dan zaken als begroting, jaarplan IVN enz.

N.a.v. het document 'In Veilige Handen' van het landelijk IVN is er een vertrouwenspersoon aangewezen; omgangscode en de procedure die doorlopen moet worden bij incidenten zijn vermeld in Sprokkels en op de website. Deze moeten nog bekrachtigd worden door de leden tijdens de ledenvergadering.

In maart hebben de besturen van enkele natuurverenigingen van de Meierijstad (NMC Schijndel, Stichting Het Roois Landschap, IVN Sint-Oedenrode en Veghel) met elkaar kennisgemaakt en geïnventariseerd wat er allemaal gedaan wordt door de verenigingen. Geconstateerd is dat het ongeveer 450 vrijwilligers betreft die actief zijn in de natuur van de Meierijstad. Er is een brief gestuurd naar de gemeenten waarin dit gemeld is en waarbij aangegeven is dat een verdere samenwerking met de achterban besproken moet worden maar dat men zich kan voorstellen dat voor de gemeente één gesprekspartner de voorkeur heeft.

Het bestuur heeft de gemeente gevraagd om zich in te zetten om de muurvarens op de kademuur bij de bibliotheek in Veghel te 'redden'. Uiteindelijk heeft dit geresulteerd in het uitzagen van vijf blokken van de oude muur met varens en het terugplaatsen van de blokken in de nieuwe muur. Omdat het doel ook was om een situatie te creëren waarbij de muurflora zich uit kan breiden is er voor

gekozen om een kalkrijke specie te gebruiken en om voorzieningen te treffen zodat de muur vochtig blijft. Een vierde partij is in september medegebruiker van ons lokaal in de Bundersschool geworden, een mevrouw die taalles geeft aan jonge kinderen op zaterdagochtend. In goed overleg is afgestemd hoe de inrichting van het lokaal aangepast kan worden aan de wensen van deze mevrouw en IVN.

Jaarprogramma

Publieksactiviteiten:

Bijna maandelijks zijn er één of meer activiteiten voor publiek georganiseerd. Over het algemeen was er weinig belangstelling voor de diverse excursies. De lezingen werden wel allemaal goed bezocht, zo waren er voor de lezing over Uilen en Muizen een kleine 40 geïnteresseerden.

Zoals elk jaar is er weer samengewerkt met de Natuurtuin: Stekjesmarkt, Oogstfeest en nieuw dit jaar, Modderdag. Voor de landelijke Sloopjesdagen waar onze afdeling ook aan mee heeft gedaan samen met de Natuurtuin was er dit jaar weinig belangstelling.

Ledenactiviteiten:

Vaste ledenactiviteiten zijn de Nieuwjaarswandeling, een Sprokkelavond (invulling voor én door leden) in februari en december, vier keer per jaar een Geerboswerkdag en Foto's voor de Vuist. Er is een excursie geweest naar de Essche Stroom en het emaille museum in Erp; beide werden goed bezocht. Voor de excursie naar Sterrenwacht Halley waren ook de leden van de regio-IVN's uitgenodigd.

P.R.

De aankondigingen van de publieksactiviteiten hebben in verschillende plaatselijke kranten gestaan en meestal ook in het Brabants Dagblad. Voor DeMooiVeghelKrant werd op verzoek van de redactie op regelmatige basis copij aangeleverd. Deze krant is echter halverwege het jaar opgehouden te bestaan.

De IVN-activiteiten zijn ook te vinden op de website Uit in Veghel en op Facebook. Leden zijn via e-mail regelmatig op de hoogte gehouden van de dingen die komen gingen.

Website

Al jaren beheert Geert van de Wiel de website maar dit jaar kreeg hij er een uitdaging bij; het landelijk IVN heeft een nieuwe website en de afdelingen moeten volgen. Reden van de verandering is dat de website die wij hadden verouderd is. Halverwege het jaar heeft Geert de website stapsgewijs overgezet naar de nieuwe. Het adres (www.ivn-veghel.nl) is hetzelfde gebleven; neem eens een kijkje!

SPROKKELS

De redactie van het verenigingsblad SPROKKELS bestaat uit Peter van Beurden, Maria Kordewinders en Suzanne van Zutven en zij maken er een volwaardig blad van, natuurlijk ook dankzij de bijdragen van leden. De vaste groep bezorgers zorgt er viermaal per jaar voor dat SPROKKELS ook daadwerkelijk bij de leden terechtkomt. Een kleine groep leden heeft er voor gekozen om het blad digitaal te ontvangen (en ontvangt daarmee dan ook een 100% kleurenditie!).

Hieronder de bijdragen van de werkgroepen:

Schoolgidsen, jaarlijkse activiteiten met scholen (Marja van Heijst)

Dit jaar organiseerde IVN Veghel samen met de gemeente

Veghel de Boomfeestdag in de nieuwe wijk die wordt aangelegd 'Veghels Buiten'. Het was weer voor leerlingen van groep 8 (in totaal 4 groepen 8). Daar kregen de leerlingen een vragenlijst en konden ze een route lopen waar een aantal posten/marktkramen waren opgesteld. Hier konden ze antwoord vinden op alle vragen rondom bomen. Een soort boomfeestdagmarkt. De wethouder gaf het startsein. Ze konden luisteren naar de sapstroom met een stethoscoop, wreven plaatjes van boomschors of -blad, keken naar dikke knoppen, dunne knoppen en knoppen die al mooie groene blaadjes lieten zien. Ook konden de leerlingen hier bomen planten, die in de nieuwe wijk later uitgeplant worden. In Erp hebben schoolgidsen ook samen met de gemeente op dezelfde manier gewandeld. Hier liepen ook 4 groepen 8 mee.

Tijdens de voorjaarswandeling in de Aa-broeken kwamen 210 leerlingen van groep zes (7 scholen) struinen over de knuppelbrug om dit natte gebied te verkennen. Tijdens de activiteiten in mei en juni schepten de Schoolgidsen waterdieren in de Aa, bewonderden de insecten die onderweg werden gevonden en werden verrast door de bloemrijke weilanden. Mooi, de Aa-broeken, kom maar een keer terug met je ouders, gaven ze de kinderen mee als boodschap.

Voor een school, de Uilenbrink, hadden we niet genoeg gidsen. Deze school heeft samen met ouders zelf gewandeld aan de hand van een nieuwe lesbrief. Deze hebben we gemaakt, zodat alle leerlingen in Veghel toch kunnen wandelen met minder gidsen. Aan de hand van een route en opdrachten wandelen de leerlingen met ouders naar de Aa. Daar staan twee schoolgidsen die bij het scheppen en determineren van de waterdiertjes helpen. Op deze manier kunnen we met minder gidsen wandelen.

Omdat het aantal gidsen afneemt en de belangstelling toeneemt hebben we het experiment van de Aa-broeken overgenomen, en eenzelfde wandeling opgezet voor het Geerbos. In het Geerbos is deze wandeling uitgetest door leerlingen van de Uilenbrink. Dit keer wandelden groepjes kinderen met ouders zelf door het gebied. Samen met een kaart, zoekkaarten en een beschrijving van het gebied konden zij zelf op ontdekkingsstocht. Alleen bij de insectentuin stonden schoolgidsen klaar voor vragen en uitleg. Iedereen was erg enthousiast. Op deze manier hoeven wij voorlopig geen scholen meer te weigeren, zoals de afgelopen jaren weleens gebeurde bij grote scholen als bijv. de Uilenbrink.

In het Geerbos hebben we in oktober in totaal met 9 scholen gewandeld. 12 schoolgidsen hebben 282 leerlingen rondgeleid. Daarvan waren er twee posten wandelingen. De kinderen hebben gekeken naar kastanjes, bladeren, spinnen, slakken en insectentuin. Paddenstoelen waren er dit jaar weinig vanwege de droogte in september. In eierdozen verzamelen de kinderen herfstdingen die ze in de klas kunnen bespreken.

In 't Hurkske hebben de schoolgidsen van Erp, Boerdonk en Keldonk ook gewandeld in het voorjaar en najaar. Zo'n 100 leerlingen maakten een mooie wandeling in hun 'eigen' bos en ontdekten de natuur dichtbij huis.

Amfibieënwerkgroep (Matty Meij)

2016 ook dit jaar weer veel werk verzet

Net als vorig jaar was het vooral het Hurkske waar we druk mee zijn geweest. Maar eerst hebben we wat poelen in De Bunders en Mariaheide onder de loep genomen, en weer vonden we in een paar poelen amfibieën.

Na een seintje van RAVON zijn we in april weer dagelijks tijdens de schemer en avond op pad gegaan om naar de knoflookpad te luisteren. En ja hoor in 8 poelen hebben we

ze kunnen horen, ook in het Rauwven waren er een redelijk aantal actief. Opvallend was dat ze ook gehoord zijn in 3 poelen waar ze pas 1 keer waren uitgezet, hetgeen er op wijst dat ze migreren van poel naar poel.

Op verzoek van RAVON hebben we opnieuw een aantal poelen in de omgeving van 't Hurkske onderzocht op de geschiktheid voor de knoflookpad, deze lagen op particulier terrein langs de Boerdonksedijk, Akkerweg en Trentweg, maar jammer genoeg was er geen geschikt voor de knoflookpad, meestal door de aanwezigheid van vis en een enkele omdat deze in een te slechte staat waren door achterstallig onderhoud.

In juni zijn toen in 19 poelen knoflookpadlarven uitgezet, in totaal 45.000 larven deze keer, en net als vorig jaar is dat met 3 ploegen gedaan, waardoor we het weer in 2 uur voor elkaar hadden.

Eind juli kwamen er nog een 350 juveniele knoflookpadjes die op een aantal plaatsen zijn uitgezet, dit door een kuiltje te graven in rulle grond, daar een aantal kleine padjes in-doen en bedekken met een laagje grond zodat ze niet meteen ten prooi vallen aan predatoren.

Het 5-jarig project van de herintroductie van de knoflookpad in het Hurkske is nu afgelopen en in de afgelopen 5 jaar zijn er bijna 15.000 larven en juvenielen uitgezet. Komende jaren zullen we de poelen blijven monitoren en hopen we eisnoeren of larven te vinden want dan is het project geslaagd.

Een zwarte wolk kwam over het Hurkske toen er bij het waterplantenonderzoek in poel 18 watercrassula werd aangetroffen en later ook in poel 8 en 10. Hoe dit gaat worden aangepakt wordt nu onderzocht. Hopelijk blijft het bij deze 3 poelen.

Natuurlijk hebben we ook weer meegeholpen bij het Udense poelenonderzoek en zijn we weer in Veghel actief geweest en zijn er weer een aantal poelen onderzocht in het kader van de inventarisatie van de Veghelse poelen.

Het project Kamsalamander in Eerde kwam even in een stroomversnelling, bij de manege is zowel de vergunning als de subsidie rond en is er een aannemer gekozen om de poel te gaan graven. Op dit moment is nog niet bekend wanneer de schop de grond ingaat, bij de poel op het terrein van de familie Van de Ven ligt het nu even stil, de tekeningen moesten opnieuw gemaakt worden omdat bij het eerdere ontwerp de poel in de EHS zou komen en dan kan er geen subsidie verleend worden, het wachten is nog op het akkoord van Peter van de Ven.

Alle Veghelse poelen zijn nu ingevoerd in poelen.nu en kunnen door iedereen bekeken worden. Zie daarvoor de site <https://poelen.nu>.

Werkgroep Veghels Landschap (Fer Kalis)

De Werkgroep Veghels Landschap is elke eerste zaterdag van de maand actief in het buitengebied met het knotten van bomen. De Nationale Natuurwerkdag van begin november is de traditionele start van het werkseizoen. Vorig jaar is in overleg met de gemeente alle knobomen in Ham-Havelte in onderhoud genomen. Een hele klus maar de werkgroepleden zijn erg enthousiast en hebben voorgesteld om voortaan 2 x per maand te komen zagen. Dubbele inzet dus en dat is merkbaar, het werk vordert goed.

Insectentuin Geerbos (Pieter van Breugel)

Het jaar kwam traag op gang met langdurige kou en weinig zon, maar uiteindelijk is alles goed gekomen, met een goede (na-)zomer. In het voorjaar werd het gedeelte buiten de omheining aangepakt en met de hand gemaaid. Enorm veel zeer lange braamstengels moesten worden verwijderd. Het

AWG Scheppen en registreren van amfibieën. Foto: M. Kordewinders

Kielstaartkegelbij, een zeldzame koekoeksbij. Foto: P. van Breugel

Mierwesp, dit jaar toch weer aangetroffen. Foto: Pieter van Breugel

daardoor wat omgewoelde terrein werd in korte tijd in bezit genomen door zaailingen van de reuzenbalsemien. Onbegrijpelijk dat er zoveel zaad en zo ver verspreid in de grond zat. Het is in de late zomer een oerwoud van deze grote springzaadsoort geworden, waarop hommels en honingbijen graag vlogen. Maar toch werd er hier en daar flink ingegrepen om deze opdringerige plant een beetje in toom te houden.

Lidou was het hele jaar actief om de tuin weer een verrukkelijke aanblik te geven, af en toe geholpen door een aantal anderen, waarvan natuurlijk Annie de meest trouwe was. Op de vele bloemen telde ondergetekende op een dag wel 26 exemplaren van de bijenwolfkever *Trichodes apiarius*, een soort die nog steeds zeldzaam is in ons land en van de nesten van bijen leeft.

Matty maakte een mooi dakje van riet en bamboe dat al gauw in gebruik werd genomen door verschillende soorten bijen en wespen. Mede daardoor konden we een aantal bijzondere soorten in de zomer waarnemen. Zo was na jaren afwezigheid de behangerswesp *Discoelius zonalis* weer terug, die vrij grote rupsen in bamboestengels stopt en van bladstukjes tussenwandjes kauwt. Een andere bijzondere soort was de kauwende metselbij *Osmia leaiana*, die ook weer acte de présence gaf, nadat de soort vorig jaar na lang, weer opdook. Ook deze soort maakt van gekauwd blad de tussenwandjes van de broedcellen. De grote wolbij *Anthidium manicatum* profiteerde weer van de bloei van betonie. De lathyrusbij *Chalicodoma ericetorum* was waar te nemen op siererwt. Een mannetje van de andoornbij *Anthophora furcata* werd gezien, best bijzonder. De grote bladsnijder *Megachile willughbiella* was aanwezig, onder andere op de klokjes. Ook de tuinbladsnijder *Megachile centuncularis* was met enkele exemplaren actief en knipte bladstukjes van zwaluwtong en roos. Enkele exemplaren nestelden in het dakje van Matty. Maar buitengewoon verrassend en uniek wat de eenmalige aanwezigheid van de kielstaartkegelbij *Coelioxys alata*. Deze soort komt nauwelijks in ons land voor, is dus super zeldzaam. Het is de koekoeksbij van de distelbehangersbij *Megachile ligniseca*. En laat die soort nou net dit jaar met zeker drie vrouwelijke exemplaren en één mannelijk individu aanwezig zijn in de insectentuin vliegend op knoopkruid en soms wat nectar halend op reuzenbalsemien. Verder waren er weer spieswespjes (*Oxybelus*) waarbij ook na jaren afwezigheid de gewone mierwesp *Smicromyrme rufipes* rondliep, een parasiet.

Op boerenwormkruid werden een week lang drie sprinkhaanvliegen *Stomorhina lunata* gezien. Deze soort is nog maar sinds een paar jaar in ons land waargenomen en hun larven leven van eipakketten van treksprinkhanen in Afrika. Maar hun versheid lijkt er op te wijzen, dat ze ook voortplanting kennen in ons land.

Niet alleen insecten waren interessant in de tuin. Zo is er weer lang gespeculeerd over de aanwezigheid van konijnen *Oryctolagus cuniculus* in voor hen verboden en naar we dachten goed omheinde tuin. Maar een enkel hol zou van bruine rat *Rattus norvegicus* kunnen zijn. De sensatie was echter dat er ook prenten van de steenmarter *Martes foina* werden vastgesteld. Dat is wel heel bijzonder.

Zo is er in de insectentuin altijd wel weer iets bijzonders te zien en te doen. Alle medewerkers en bezoekers hartelijk dank. Breng eens een bezoekje!

Cursussen (Fer Kalis)

IVN Veghel is één van de weinige afdelingen die nog natuurcursussen verzorgt. Dat was afgelopen jaar goed merkbaar omdat het merendeel van de cursisten van afde-

Deelprogramma

! Let op: kijk altijd even op de website (www.ivn-veghel.nl) of er wijzigingen zijn.

Vrijdagochtend wandeling

Elke vrijdag 9.30-12.30
Vondelstraat
Pieter van den Berk 36 60 84

Veghels Landschap (wilgenknoten)

November t/m maart
1e zaterdag v.d. maand
9.00-12.00
Fer Kalis 34 13 48

Amfibieën werkgroep

Maart t/m juni
19.00-21.00
Matty Meij 35 00 91

Plantenwerkgroep

April t/m september
19.00 – t/m zonsondergang
Karin Koppen 21 02 16

Scholenwerkgroep

Boomfeestdag 22 maart;
In mei en juni met groep 6 op ontdektocht naar buiten
Hanneke Leenhouts 28 78 51
Marja van Heijst 35 40 47
Annette Roelands 35 39 19

Februari

Donderdag 2, ledenavond (L)
Sprokkelavond
20.00 - 22.00
Lidou van Beurden 36 57 12

Zondag 12, excursie(L/P)
Sporen zoeken in de Eerdse Bergen
10.00 – 12.30
Fia Fiers 36 69 50

Woensdag 15 cursus (L/P)
Start Wintercursus
Zie jaarprogramma voor meer informatie
Fer Kalis 34 13 48

Maart

Dinsdag 14, ledenavond (L)
Jaarvergadering
20.00 - 22.00
Karin Koppen 21 02 16

Donderdag 30, lezing (L/P)
Biomimicry, Bas Sanders
20.00 - 21.30
Jacinta Zijlstra 36 47 28

April

Zaterdag 8, (L/P)
Veghel Paasbest
Informatie volgt in SPROKKELS en website
Fer Kalis 34 13 48

Zondag 9, doorstapwandeling (L/P)
Rondje Veghel
9.00 – 15.00
Fer Kalis 34 13 48

Donderdag 20, excursie (L/P)
Vogels in Ham Havelt
(start Zuidergaard)
19.00 – 21.00
Wolter Brongers 34 07 64

Mei

Zaterdag 6, dagexcursie(L/P)
Dagwandeling Rob
9.00 - 17.00
Rob Knechten 34 0112

Zaterdag 20, overige activiteit * (L/P)
Stekjesmarkt op de Natuurtuin
13.00 – 16.00
Pam Kalis 34 39 82

Zondag 21, excursie (L)
Kanovaren rondje Boxtel
Informatie volgt in SPROKKELS en website
Jacinta Zijlstra 36 47 28

Woensdag 24, kinderactiviteit *(L/P)
Tuintelling Bloemen en Bijen
14.00 – 16.00
Pam Kalis 34 39 82

Juni

Dinsdag 6, cursus (L/P)
Determineercursus vervolg
Zie jaarprogramma voor meer informatie
Mark van Heijst 35 40 47

Zondag 18, excursie(L/P)
Vreemdelingen in de Natuur
(start Middengaal)
Karin Koppen 21 02 16

Zaterdag 24, fietsexcursie(L/P)
Via via naar de Kersenboomgaard
9.30 – 12.30
Fer Kalis 34 13 48

Woensdag 28, kinderactiviteit * (L/P)
Modderdag op de Natuurtuin
14.00 – 16.00
Pam Kalis 34 39 82

Donderdag 29, overige activiteit * (L/P)
Kruidenmiddag op de Natuurtuin
14.00 – 16.00
Pam Kalis 34 39 82

L = activiteit voor IVN leden Veghel
L/P = activiteit voor IVN leden en publiek
Excursies: tenzij anders vermeld, verzamelen op het Stadhuisplein, Veghel
Lezingen: verenigingslokaal Bunders-school, De Buitendonk 3, 5467 DE Veghel

* Natuurtuin = Patrijdonk 53a

Struisvogelpolitiek? Nee, knielen voor de Kleine majer. Foto: T. Hermans

Riviertandzaad net weer even anders. Ewijk. Foto: Ton Hermans

Engelse alant gevonden bij Ewijk. Foto: Ton Hermans

lingen komt uit de omgeving.

De grassencursus was snel volgeboekt en was afgaande op de reacties van de cursisten een succes.

De herfstcursus kreeg ook veel deelnemers die een afwisselend programma kregen voorgeschoteld. Ook deze cursus kreeg veel waardering en veel deelnemers hebben zich weer aangemeld voor de wintercursus in 2017.

Vrijdagochtendwandelgroep (Pieter van den Berk)

De vrijdagochtendwandelgroep is het afgelopen jaar qua samenstelling, natuurbeleving en groeps grootte enigszins gewijzigd. Enkele jaren geleden waren de deelnemers meestal gewapend met camera, verrekijker, spiegeltje en naslagwerken. Het aantal deelnemers bleef meestal onder de tien. Er werd ruim stilgestaan bij interessante natuurverschijnselen.

In de loop van met name afgelopen jaar is de groep flink uitgebreid. De groep bestaat uit ongeveer 17 mannen en vrouwen. Meestal lopen er 13/14 liefhebbers mee. De natuurbeleving blijft centraal, maar het gewoon lekker buiten zijn, actief zijn in gezellig contact met gelijkgezinden speelt een belangrijkere rol.

Bij navraag blijken de deelnemers zich heel prettig te voelen bij deze invulling van de vrijdagochtend. Binnengekomen geluiden als zou er te weinig natuurdiepgang tijdens de wandelingen zijn, werden in de huidige groep niet als zodanig ervaren.

Plantenwerkgroep (Karin Koppen)

Op verzoek van de amfibieënwerkgroep zijn de poelen (19 in totaal) in 't Hurkske geïnventariseerd. De poelen in het bos hadden beduidend minder vegetatie dan de poelen aan de buitenrand van het bos, een vaststelling die te verwachten was. Qua soorten zijn er geen verrassingen gevonden. Wel is er later in drie poelen een invasieve exoot gevonden, de watercrassula.

Maar niet alleen 't Hurkske had de aandacht; de plantenwerkgroep is ook gaan zoeken naar Zwartblauwe rapunzels in het Wijboschbroek, heeft een kijkje genomen in het gebiedje Smaldonk in Schijndel, gezocht naar botanische bijzonderheden langs de Leijgraaf en op de Eerdse Bergen, is gaan voorwandelen voor een excursie in de Aa-broeken en is ook weer naar Ewijk geweest om te zoeken naar specifieke rivieroeverplanten.

Om nog betere floristen te worden zijn er twee studieavonden georganiseerd waarvoor ook de plantenwerkgroepen/-floristen van IVN Bernheze, Oss en Uden waren uitgenodigd. Thema's waren composieten en zaden/vruchten. Er is afgesproken om deze samenwerking voort te zetten in het volgend jaar.

De afsluiting van het seizoen vond plaats tijdens de derde Eindejaars plantenjacht, dit keer in Erp.

Gidsen (Fer Kalis)

De natuurgidsen van IVN Veghel zijn het hele jaar door actief voor het jaarprogramma. Maar steeds vaker ook op plekken buiten Veghel, zoals bij wandelingen bij de Kilsdonkse Molen. Verder is een aantal gidsen actief in het BioWalk-programma op de Maashorst. Een interessante ontwikkeling zeker met het oog op onze nieuwe gemeente.

Tentoonstellingen (Mia Rooijmans)

Slechts één keer hebben we ons gepresenteerd en dat was tijdens het oogstfeest op 25 september in de natuurtuin. Er waren veel belangstellenden, mooi weer en er heerste een gezellige sfeer.

De Donk (wandelen met dementerenden)

Helaas hebben we de maandagmiddagwandeling moeten laten vallen (te weinig vrijwilligers).

Dus wandelen we nu in het voor- en najaar alleen nog op donderdagmiddag (drie vrijwilligers).

Een keer gaan we naar het Geerbos en de andere donderdagmiddag naar de natuurtuin waar weer andere vrijwilligers klaarstaan met koffie/thee. Dan zijn er ook nog vrijwilligers die een beestje beetpakken en de cliënten van De Donk mogen dan zo'n beestje als ze durven vasthouden.

We weten van tevoren nooit met hoeveel personen we gaan wandelen, hangt af van vele factoren.

Maar als de mensen meegaan zie je onderweg dat ze volop genieten.

Boomfeestdag in Erp was een groot succes

90 leerlingen uit Erp, Keldonk, Boerdonk en Zijtaart hebben in het Hurkske bomen geplant.

Annemieke van de Ven (wethouder) opende de Boomplantdag door een handtekening te zetten op een hele grote boomschijf waar later ook alle leerlingen hun naam op mochten zetten.

Via 9 posten zijn de leerlingen met veel kennis over bomen zeer voldaan weer naar huis gegaan.

Scholenwerk in Erp

In het voorjaar starten we aan de Meerbosweg en in het najaar bij de Boswachter.

We werken met 6 of 7 posten en zowel de schoolgidsen als de leerkrachten zijn zeer tevreden over deze manier van presenteren.

En de overige activiteiten:

Jaarprogrammacommissie

Dit jaar bestond de jaarprogrammacommissie uit Jacinta Zijlstra, Peter Otte, Marianne van Zeeventer en Karin Koppen. Deze commissie is een paar keer bij elkaar gekomen om het programma samen te stellen. Omdat niet iedere gids en spreker zich heel ver van tevoren wil vastleggen, wordt het jaarprogramma in twee delen gemaakt.

Inrichten industrieterrein

Voor het tweede jaar zijn de braakliggende percelen op het industrieterrein Doornhoek ingezaaid door ZLTO: gedeeltelijk gras en de randen met een akkerbloemenrand of koolrand. In juli is een informatiebord over het project door wethouder Van de Ven en de overige deelnemende partijen onthuld.

Ook het nieuwe industrieterrein de Kempkens is op dezelfde wijze beheerd. Voor de Kempkens is dit jaar nog subsidie gekregen in het kader van Leefgebied Agrarisch Landschap (Provincie Noord-Brabant, Postcode Loterij en Brabants Landschap) met de bedoeling de omstandigheden voor de aanwezige patrijzen te verbeteren.

Weidevogelbescherming

In Boerdonk zijn totaal 16 kievitsnesten gevonden en waarschijnlijk zijn er maar 5 uitgekomen. Ook de 4 wulpen- en het ene scholeksternest in Boerdonk is niet uitgekomen. In Erp zijn van de 5 gevonden kievitsnesten 2 nestjes uitgekomen. Keldonk heeft het beter gedaan: 36 kievitsnesten waarvan 29 uitgekomen. Hoe het met de 3 wulpen- en het ene scholeksternest is afgelopen, is onduidelijk maar de 2 scholeksternesten zijn zeker uitgekomen.

Op het industrieterrein Doornhoek waren ook kieviten

gezien waarvan het gedrag deed vermoeden dat er nesten waren. Een nest is onder geïerd, het ander nestje is uitgekomen.

Klusjeslijst

N.a.v. de klusjeslijst die vorig jaar tijdens de ledenvergadering is 'geïntroduceerd':

* mederedacteur Facebook: Peter Otte

* verwelkomen en wegwijs maken nieuwe leden: Wolter Brongers

* stukjes schrijven MooiVeghel: Pieter van de Berk (DeMooiVeghelKrant bestaat sinds enkele maanden niet meer)

Boompjes planten tijdens het scholenwerk.

Een kievitsnest.

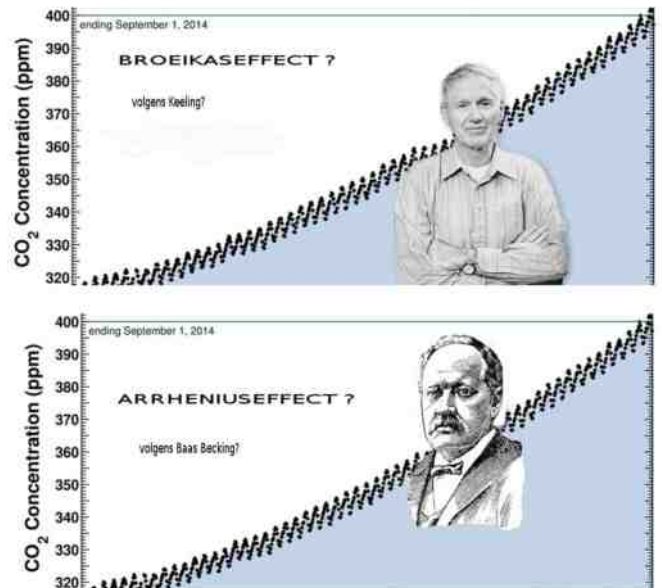
Doornhoek, de samenwerking bekrachtigt. Foto: Peter Otte

Kernenergie is niet duurzaam

Onlangs was er op tv een documentaire over de steun die de Amerikaanse Republikeinse Partij en de olie-industrie geven aan reclame die ontkent dat mensen het klimaat zouden veranderen. Het lijkt met al die ondertekende klimaatverdragen inderdaad idioot om daar vele miljoenen dollars aan te besteden. Tenslotte is het klimaat echt warmer dan het vroeger was en het is goed om te stoppen met energieproductie uit olie op een niet duurzame wijze. Die aardoliedomme reclame lijkt geldverspilling. Maar ook al ben ik geen aanhanger van Donald Trump en zie ik echt de noodzaak van duurzaamheid wel in, dat ontkennen heeft een heel degelijke natuurwetenschappelijke basis. Maar de voorsprong die de broeikasprofeten op de klimaatontkenners hebben zal niet makkelijk met dat beetje subsidie ingehaald kunnen worden.

Want die profeten hebben inmiddels al meer dan een halve eeuw lang met minstens zoveel financiële steun van de atoomlobby maar wel met veel meer succes ontkend dat er een natuurlijke klimaatverandering aan de gang is. Bewijzen daarvoor hebben ze niet geleverd. Dat zal ook niet gebeuren, de natuur werkt volgens vaste wetten. De belangrijkste profeet daarbij was Keeling, de man die als eerste ontdekte dat het klimaat zich na 1950 anders leek te gedragen dan in de eeuwen daarvoor. Hij moest van de Amerikaanse overheid de atmosfeer gaan bestuderen op gevolgen van de atoomproeven. Die hadden het op zich onschuldige gehalte aan radioactieve koolstof, C14, in de lucht danig verstoord. Maar Keeling zag dat de toevoer van rookgassen uit fossiele brandstoffen als kolen, olie en gas dat C14 gehalte weer snel lieten dalen. De C14 vervalt ondergronds als die brandstoffen daar miljoenen jaren liggen voordat ze verstoekt worden, in CO2 in rookgas zit daarom praktisch geen C14 meer. Maar wat Keeling daarbij opviel was dat die CO2 nauwelijks uit de atmosfeer verdween. Jaar na jaar steeg het CO2 gehalte van de lucht, in ongeveer het tempo waarmee de mensen afvalgas loosden. In hetzelfde tempo als het CO2 gehalte steeg leek ook de atmosferische temperatuur te stijgen. Keeling trok daaruit de valse conclusie dat mensen een natuurlijk evenwicht aan het verstoren waren. CO2 in de lucht houdt warmte vast, dus wordt het klimaat warmer. Dat ging recht tegen de mening van de toenmalige klimaatkundigen in. Pas na 30 jaar mag je een weersverschijnsel dat anders is dan in de jaren ervoor een klimaatwijziging noemen. Dat leidde dus tot een welles-nietes debat van meer dan een kwart eeuw. Omdat de producenten van atoomenergie Keelings broeikastheorie

als een mooi verkoopverhaal zagen, subsidieerden ze onderzoek dat die theorie steunde rijkelijk. Uit die tijd dateert de klacht in een serieus wetenschappelijk tijdschrift dat je biologisch onderzoek alleen maar kon blijven doen als je b.v. aantoonde dat Knabbel en Babel steeds minder nootjes als wintervoorraad nodig hadden, omdat het klimaat veranderde.

De grafiek van de waarnemingen van Keeling die bekend is als de Keeling-curve toont evenwel veel meer dan alleen maar die stijging van jaar tot jaar met ongeveer 1 tot 2 ppm CO2 in de lucht. Bijgaande afbeelding toont die grafiek zoals ik hem op internet vond, compleet met de minzaam glimlachende Keeling erbij. Maar omdat naast Keelings uitleg ook een heel andere interpretatie van diezelfde cijfers mogelijk is, heb ik ook het beeld van de Zweedse chemicus Arrhenius bij dezelfde cijfers gefotoshopt. Diens visie leerde ik via het boek Geobiologie van Baas Beeking uit 1934 kennen. De daarin beschreven theorie van Arrhenius verklaart de grafiek die Keeling ontdekte als één enkel verschijnsel, het natuurlijke evenwicht tussen zeewater en de atmosfeer afhankelijk van het klimaat. In een IJstijd is een groot deel van de zee met ijs bedekt. De zon kan minder water verdampen, er gaat warmte van de zon door weerkaatsing op ijs verloren. Er verdampt ook minder CO2 samen met water en er is meer water met vriestemperatuur waarin CO2 kan oplossen. Een koud klimaat is daardoor een klimaat met een laag CO2 gehalte. Maar als de aarde opwarmt en het ijs in zee afneemt keert alles om. Een warm klimaat is een klimaat met een hoog CO2 gehalte. Maar hetzelfde verschijnsel veroorzaakt ook elk jaar een schommeling van het CO2 gehalte. Tijdens de zuidelijke winter is het oppervlak zeewater met vriestemperatuur aanzienlijk groter dan tijdens de noordelijke winter. Tussen oktober en mei kan CO2 uit de lucht moeilijker oplossen dan tussen mei en oktober. Arrhenius geeft dus zowel een verklaring voor de jaarlijkse schommeling van het CO2 gehalte als voor een jaarlijkse stijging ervan, allebei zijn ze het gevolg van de wijze waarop sinds 1950 de grenzen van het drijfijis rondom de polen varieerden. Wie het niet gelooft moet de satellietfoto's van NASA daar maar eens op nakijken. Het blauwe gebied op de Keelinggrafiek zou het beeld kunnen zijn van de toename van het open water bij de Noordpool. Bij de Zuidpool is in de laatste eeuw lang niet zoveel gewijzigd als bij de Noordpool. Keelings uitleg van dezelfde cijfers is totaal anders, hij ziet

twee verschillende verschijnsels. De grote jaarlijkse schommeling zou volgens hem een biologisch verschijnsel zijn. Tijdens de noordelijke zomer moeten volgens hem de planten mondiaal meer CO₂ consumeren dan tijdens de zuidelijke zomer. De kleine jaarlijkse stijging is volgens Keeling de menselijke overbelasting met CO₂ houdende afvalgassen. Dat de krimp van de hoeveelheid vrieskoud water daar een rol bij zou spelen is altijd buiten zijn gezichtsveld gebleven, want hij negeerde dergelijke natuurlijke effecten totaal. Zijn fixatie op de wijze waarop menselijke verontreiniging het C14 gehalte verlaagt, is de meest aannemelijke verklaring voor die blinde vlek in zijn inzicht in de natuurlijke gang van zaken. Ook zijn veronderstelling dat het biologische CO₂ verbruik tussen mei en oktober hoger zou zijn dan in de rest van het jaar klopt niet. Omdat er minder CO₂ in de lucht beschikbaar is, kunnen groene planten in die tijd juist minder actief zijn. En dat de afbraak van biomassa in die tijd minder sterk zou zijn lijkt evenmin juist. De afwisseling van het oplossen van CO₂ aan de polen volgens Arrhenius is wel reëel en hij vertoont dezelfde periode als de Keelingcurve. Maar helaas, de weer- en klimaatkunde is een vak dat meer op statistiek dan op concrete natuurkundige principes berust, tegenwoordig zijn de rekenaars meer boekhouders dan deskundige kenners.

Thermodynamica, fysica en chemie, logica en gezond verstand bleken niet bestand tegen de meer dan een halve eeuw durende gesubsidieerde propaganda-actie van de kernenergie-lobby. Keeling begon al met een flinke voorsprong, omdat na 30 jaar touwtrekken zijn voorspelling klopte. Het klimaat veranderde echt. Maar ook de klimaatkundige verklaring dat die opwarming door de activiteit van zonnevlekken, dus op een natuurlijke wijze, veroorzaakt werd, bleek in 2004 niet meer te kloppen. De onderzoekers die dat aantoonde, maakten hun verhaal tot een triomffanfare voor de door mensen veroorzaakte klimaatverandering voor het goed gesubsidieerde IPCC. Maar wie naleest wat zij in werkelijkheid aantoonde zal daarin niets aantreffen dat zou kunnen verklaren hoe de echt maar heel bescheiden menselijke verstoring meer zou kunnen bereiken dan een verhoging van het atmosferische CO₂ met 20 ppm. Dat is amper een vijfde deel van de werkelijke stijging, het kan maar een paar procentjes van de opwarming van de atmosfeer mogelijk maken. Desalniettemin, een wetenschapper die na 2004 nog bezwaar maakte tegen het broeikasevangelie verloor zijn baan en zijn wetenschappelijke aanzien, zij zijn nu mensen met foute ideeën. Een amateur als ik heeft daar minder problemen mee, ik heb allang geen baan meer en om aanzien geef ik niet veel. Dus vertel ik gewoon wat ik zeker weet, de broeikastheorie is niet meer dan een stuk zwaar gesubsidieerde kernenergie promotie.

Waarom doe ik al die moeite? Wel heel eenvoudig, omdat de broeikastheorie na bijna zestig jaar nog altijd geen concrete natuurwetenschappelijke basis heeft, terwijl het Arrheniuseffect dat wel heeft. Verder omdat dank zij die atoomsubsidies de kerncentrales op een totaal verkeerde plek in de publieke waardering staan. Ze zouden beter voor het milieu zijn dan de niet duurzame kolencentrales! Hoe verzinnen ze het? Duurzaam zijn ze immers totaal niet, alle uranium en plutonium die de reactor ingaat, is een zeldzame erfenis uit de tijd van de Big Bang, die onherroepelijk voor altijd verloren gaat. Dat geeft wel flink wat energie, maar ook uitermate vervelend eeuwig durend afval.

Hoe dat afvalprobleem geregeld is, bleek onlangs nog bij de reactor in Petten. Ze hebben daar inmiddels zoveel afval dat het naar Borsele getransporteerd zou moeten worden voor een veilige opslag. Maar alleen al dat transport is voor

de exploitant van de reactor te duur. Of wel, van de inkomsten van de reactor in Petten is altijd zoveel naar de aandeelhouders verdwenen dat de belastingbetaler nu maar voor het opruimen van die chaos mag zorgen. Hoe zou dat in Borsele geregeld zijn? Kortom, het is de hoogste tijd om in te zien dat je eigenlijk toch maar liever nog wat meer kolen kunt verstoken als je daardoor eerder stopt met het vergroten van de radioactieve boter-op-ons-hoofd-berg. As is verbrande turf, kernafval is onbruikbaar gemaakte uraniumerts. Geef mij die as maar en laat die erts gewoon duurzaam in de bodem zitten, liever dan die fossiele brandstoffen. CO₂ en klimaat zijn echt problemen van veel minder betekenis.

Frank Lippe

Binnenkort adem ik van mijn kruin ontdaan CO₂ met volle teugen. Foto: ??

Biowalking

Regelmatig wordt aan mij gevraagd wat Biowalking is.

Biowalking - wandelen voor je gezondheid - is een initiatief van IVN-Brabant, Bernhoven, Huisartsengroep Synchron, de Maashorst met subsidie van de Provincie Noord Brabant. Onderstaand een artikel, reeds eerder verschenen in Ons, KBO nieuwsblad, oktober 2016.

Bewegen is goed voor je gezondheid. Zeker voor mensen met chronische ziektes als diabetes, COPD of hart- en vaatziekten. Begeleid door een IVN-natuurgids en een zorgprofessional ben je in deze groepswandeling lekker actief, krijg je leefstijladvies en geniet je samen van een mooie groene omgeving.

Impressie van zo'n wandeling

Aan de rand van natuurgebied De Maashorst, bij het gelijknamige natuurcentrum in Nistelrode, staan IVN-natuurgids Christ Dirks en diëtiste Ardie van der Steen al te wachten. Zo'n twintig wandelaars sluiten zich bij hen aan voor een fijne wandeling door de bossen, over heidevelden en langs akkers. Ze hebben zich aangemeld voor een serie van vier biowalks, groepswandelingen door de natuur dus. Christ leidt de groep door het mooie natuurgebied en Ardie praat al wandelend met de deelnemers. Ze vraagt hoe het met hun gezondheid gaat en geeft adviezen over voeding en beweging.

'Wandelen is goed voor ieder mens, maar zeker voor mensen met bijvoorbeeld suikerziekte', vertelt de diëtiste van Voedingsadviesbureau Veghel/Erp. 'Beweging heeft een hele positieve invloed op de bloedsuikerspiegel en kan medicijngebruik verminderen. Er zijn ook wandelgroepen die door een verpleegkundige begeleid worden waarbij ze voor en na de wandeling de bloedwaardes meten. Het positieve effect van een stevige wandeling is dan direct zichtbaar.'

Bourgondiërs

Martien heeft dat al eens getest. De invloed van wandelen staat voor hem buiten kijf. 'Het verschil in de bloedsuikerspiegel is aanzienlijk, beweging is het belangrijkste wat er is.' Vroeger stond hij daar niet zo bij stil, maar tegenwoordig moet hij wel. Martien heeft diabetes type 2, wat veel voorkomt bij mensen met overgewicht. 'Tja, een welvaartsbuikje he', zegt hij. 'Vroeger leefde je er lekker op los en at je te vet, te veel en te veel koolhydraten.' Zijn wandelmaatje deze middag - Nol - erkent dat meteen. Net als Martien heeft hij een mooi rond buikje en diabetes, maar niet perse van het stilzitten. Hij wandelt al zo'n twintig jaar de Nijmeegse Vierdaagse en sportte vroeger op hoog niveau. 'Suikerpatiënten zijn Bourgondiërs', lacht hij.

Voor Martien en Nol is wandelen inmiddels een ingesleten routine én een liefhebberij. Ze doen niet alleen aan de biowalk mee omdat het goed is, ze komen ook voor de gezelligheid. En dat geldt voor de hele groep wandelaars. Er wordt uitgebreid gekletst en af en toe staan we even stil als Christ iets moois ziet in de natuur waarover hij graag zijn kennis deelt. 'Kijk daar, een buizerd', zegt hij dan ineens. De vogel in de bossen vliegt net weg als hij wijst. En zo houden we de pas ook even in bij een akker met een prachtige rand van wilde bloemen en gewassen. Onze natuurgids - die zelf een hartoperatie onderging, maar inmiddels weer loopt als

een kievit - maakt er een spel van om aan de wandelaars te vragen welke bloemen en gewassen er staan. Boekweit, tarwe, haver, facelia en rode klaver. 'Oh prachtig, wat weten jullie veel', glundert Christ.

Veldboeket

Willeke maakt gauw van de gelegenheid gebruik om een mooi veldboeket te plukken. Gelijk heeft ze, thuis op tafel zou het niet misstaan. Ze neemt de tijd ook even om uit te puffen. 'Ik heb sinds twee jaar diabetes en al 23 jaar spierreuma. Mijn spieren moeten altijd bewegen. Ik vind het gezellig zo'n wandeling, maar ik kan niet zo snel als de rest.' Gelukkig is Ardie er om als bezemwagen te dienen achter in de groep naast Willeke en haar wandelmaatje. Halverwege de wandeling is er bovendien een uitgebreide rustpauze om even wat te eten en te drinken.

Ardie: 'Mensen met een ziektebeeld zijn vaak onzeker over hun lichaam. Diabetes-patiënten denken bijvoorbeeld vaak dat ze tussendoor wat moeten eten, terwijl dat lang niet altijd hoeft. De biowalks zijn daarom ook bedoeld om ze te laten ervaren wat een goede wandeling met ze doet en hoe hun lichaam reageert. Er loopt altijd een zorgverlener mee om adviezen te geven en vragen te beantwoorden. Het mooiste is als de deelnemers weer leren te vertrouwen op hun lichaam, zodat ze er zelf ook vaker op uit trekken. Letterlijk in beweging komen, daar gaat het om.'

Harrie loopt samen met zijn vrouw en kleinkinderen mee vanmiddag. Hij heeft al tien jaar suikerziekte, maar merkt er weinig van. 'Met pillen heb ik het goed onder controle. Beweging is een belangrijke ondersteuning, daarom doe ik het ook veel. Ik hou van de natuur, dus deze wandelingen zijn mij op het lijf geschreven.' In zijn hand houdt hij stevast een zelfgemaakte wandelstok. 'Deze is al twintig jaar oud en slijt nauwelijks. Ik heb hem zelf gemaakt van Frans meidoornhout uit de Ardeche.'

Conditie op peil

We komen een kudde Schotse Hooglanders tegen en Christ wijst ondertussen nog even naar de kamperfoelie in de berm op een bospad. 'Oh, dat ruikt altijd zo lekker, met name 's avonds. Wisten jullie dat kamperfoelie nachtvlinders aantrekt? Dat komt door die heerlijke geur.' Nellie, Bart, Betsie en Ignace kunnen het enthousiasme van de gids wel waarderen. André ook. Met zijn zonnehoed op wandelt hij in een lekker tempo mee. 'Goed om conditie op te bouwen', zegt hij. 'Ik deed altijd veel aan sport en kwam ook vaak in de natuur. Dat buitenleven heeft me helaas ook een vervelende ziekte opgeleverd: Q-koorts, waarschijnlijk overgedragen door geiten. Daar word je heel moe van. Ik slik veel antibiotica en loop mee om mijn uithoudingsvermogen op peil te houden. Dat gaat goed hoor, in de natuur is het altijd fijn.'

Terug in het Natuurcentrum De Maashorst is er tijd voor een verfrissend drankje. Ardie spreekt nog even na met de wandelaars en heeft zelfs nog een kleine quiz voorbereid. Vijf vragen over de nieuwe Schijf van 5. Tips van een diëtiste zijn altijd welkom, maar ook nog nodig, blijkt uit de verschillende antwoorden. En zo eindigt een actieve en gezellige biowalk met een deskundig advies: 250 gram groente per dag, eens per week een vette vis, liever groene dan zwarte thee, minder rood vlees en heel matig met suiker.

Biowalking

Biowalking wordt in alle vier de gemeenten van de De Maashorst aangeboden: Oss, Bernheze, Landerd en Uden. Deelname aan een serie wandelingen kost €12,50, inclusief een kop koffie of thee.

De wandelingen zijn bedoeld voor mensen met diabetes type2, COPD en hart- en vaatproblemen uit de hele regio, dus ook Veghel en omgeving. Als deelnemer mag u een introductie meenemen, ook als die geen ziektebeeld heeft. Elke wandeling wordt begeleid door een IVN-natuurgids en een zorgprofessional, bijvoorbeeld een praktijkondersteuner, fysiotherapeut, diëtist of apotheker. Meer informatie en aanmelden kan via www.biowalking.nl/maashorst.

Bewerkt door Ardie van der Steen

Zwammen over stammen

(uit NTKC-blad)

Karakteristiek beeld tegenwoordig in onze bossen is het hout dat blijft liggen. Dat hout ligt daar niet voor niets; insecten vinden er een schuilplaats, mossen een nieuwe groeiplaats en als het hout maar lang genoeg blijft liggen dan kunnen schimmels hun slag slaan!

Die schimmels maken er iets moois van! Als ze een tijdje

hebben kunnen gedijen in de stammetjes dan gaan ze vruchtlichamen maken: platte plakken maar vaak ook waaier-, schelp- of oorvormige schijnhoedjes. Vaak zijn ze wittig en net zo vaak zijn er zwammen met vrolijke kleuren: geel, paars, rood, roze!

Bekijk ze eens van dichterbij, het is echt verbazingwekkend! Gladde, geplooidde, geaderde of porieachtige structuren zijn er te zien en meestal hebben ze hun naam daaraan te danken zoals Oranje aderszwam of Abrikozenbuisjeszwam. In tegenstelling tot de kleuren hebben deze structuren wel een functie namelijk het oppervlakte waarmee ze sporen vormen te vergroten (en dus de kans op nakomelingen zo groot mogelijk te maken).

Van de buitenkant zien de stammen er feestelijk uit met kleurige tierelantijntjes maar binnen in de stam is de schimmel druk bezig om de houtcellen af te breken zodat er stoffen vrij komen die de zwam kan gebruiken (daarmee veroorzaken ze wit- en bruinrot). Er zijn ook zwammen die een andere strategie kiezen, zwammen die parasiteren op andere zwammen! Het Gewoon elfenbankje is voor iedereen een bekende verschijning; de dubbelganger, het Popelfenbankje, parasiteert op het elfenbankje. En zie je een Gele trilzwam op een tak dan geheid dat er ergens een Paarse eikenschorszwam zit want deze trilzwam parasiteert ook!

Wintertijd = ook eens andere zwammen bekijken!

Karin Koppen

Nou, zeg eens eerlijk, daarover moet je toch wel zwammen. Zoveel stam, zoveel zwam. Foto: Ton Hermans

Geerbosdagboek

Zaterdag 22 oktober 2016

De herfst is echt begonnen, het heeft vannacht bijna gefroren, het was dan ook nogal fris in het Geerbos. Geerbostrui, Geerbosjas, Geerbosthermohandschoenen, Geerboswinterbroek, Geerboswintersokken en Geerboslaarzen zijn weer uit de kast gehaald om de kou te trotseren.

Toch hoop ik op een zachte winter ...

Matty was er al, hij bracht plantjes mee die ik meteen in de grond zette en hij repareerde het toegangspoortje, want die hing een beetje te scheef, vond hij.

Gerard Welten pakte de draad weer op om de oude akker te herstellen. Samen hebben we afgesproken om de overtollige planten van de binnentuin nu eens niet op de hoop te gooien, maar ze in de akker bij elkaar, per soort, te planten. Al gauw kwamen we erachter dat het zoveel soorten waren, dat we de hokjes moesten onderverdelen. Eigenlijk was de akker te klein.

Afgelopen jaar heeft het braak gelegen, het gevolg was dat het Vingergras welig tierde, zo hoog had ik het nog nooit gezien, het was dan ook het topjaar. Nu ligt het op de randen van de akker te wachten om naar de rillen gebracht te worden, een karweitje voor een volgende keer. Het meeste werk was om de perken te schonen, daar is Gerard, 2 zaterdagen, mee zoet geweest. Ik verzamelde de planten, die konden meteen in rijtjes gezet worden, want hij wil er ook tussendoor kunnen schoffelen. We begonnen met Teunisbloemen, Lupines en Agrimonies. Wat niet meteen de grond in kon, werd ingekuild.

Terwijl hij zo bezig was, kwam Peter Otte even een kijkje nemen (misschien Geerbosluicht opsnuiven?), ze maakten een praatje. Peter net terug uit het warme zuiden van Spanje, vond het hier maar koud, tja van 25 naar 5 graden is inderdaad wel een behoorlijk verschil.

Hij informeerde of er nog sporen en dieren te zien waren geweest, nee we hebben niets meer gemerkt van een steenmarter of rat of wat dan ook.

Terwijl ik aan een kloksesperk aan het werken was, wees Matty mij op een beestje dat in een holte lag tussen verschoven stenen ... oei ... een flinke Hoornaarkoningin lag op haar rug een beetje te spartelen en deed daarna net of ze dood was. Wat een prachtig dier! Je ziet ze zelden. Hoewel die plaats ideaal was om een nest te beginnen, heb ik ze met een schepje ergens anders gedeponeed, ver weg van onze tuin.

Later had ik wat dakpannen nodig om het stukje perk af te maken. Een paar kleine stapels liggen buiten de binnentuin opgeslagen. Toen ik er 3 vanaf pakte, zag ik daaronder heel even iets bewegen. Mijn eerste gedachte was: hé! een hagedis! Maar wetende dat ik me de vorige keer vergist had, en nu beter keek, bleek het een salamander te zijn die dacht een goede camouflagekleur te hebben vanwege de kleur van de dakpannen. We bleven op elkaar wachten, wanneer zou hij wegllopen? Ik pakte een stokje en draaide hem om ... het was de Kleine wateralamander, rode buik met zwarte stippen. (Natuurlijk aan Peter v.B. gevraagd, want ik weet het niet). Mijn geduld raakte eerder op, ik gaf hem een zetje en ontdekte daardoor dat er een dikke pad vlakbij hem, in het gras, zat. Zou zo 'n pad mijn salamander opeten, vroeg ik me af? (thuis opgezocht ... ja, dat kan).

Zaterdag 12 november 2016

Vanmorgen heeft Matty, gewapend met zijn eigen boomzaag, een paar wilgen geknot. De jonge takken werden

De Hoornaar, een forse wesp om met enige omzichtigheid te benaderen.

Nog een heel klein watersalamandertje tussen de vingers van...

gespaard, zij moeten in de lente nog gaan bloeien, de dikke vielen een voor een om. Het valt me altijd op dat die omgezaagde takken zo enorm groot zijn, het zijn bomen op zich.

Annemarie had de wens om een ander bouwsel te maken voor muizen en andere beestjes.

Ze brak het oude af en begon opnieuw op een andere plek. Je zag ze denken .. hoe zal ik dit karweitje aanpakken? Maar dat duurde niet lang, eerst maakte ze een bodem van wilgentakken, en bouwend met dakpannen en boomschors, ontstond er een heuveltje. Een vedermot had, voor de winter, beschutting gevonden in een van de boomschorsen. En ze ontdekte onder de oude dakpannen, afgeknaagde en leeggegeten walnoten en hazelnoten. Ja, de muizen waren goed bezig geweest.

Toen we alle 3 zo bezig waren, roetsjte een muis in sneltrainvaart, van Matty af, vlak langs mijn voeten, richting hek, ineens was ze verdwenen, hoe kan zo'n muisje nou zo snel door het fijne gaas kruipen?

Zaterdag 3 december 2016

Vannacht heeft het gevoren, het Geerbos lag onder een wit laagje rijp. De kristalletjes schitterden in de zon. Hier was het heerlijk stil, geen blaadje verroerde zich, geen vogels, geen sportactiviteiten. Ineens werd de rust verstoord door 2 honden die, naar mijn idee, vochten en blaften. Geen wonder: de meeste hondenuitlaters laten hun honden loslopen in het Geerboslaantje.

De aarde was hard, er viel niks te (ver)planten, misschien vanmiddag als de temperatuur zou stijgen. Dus pakte ik mijn snoeischaar, een hark en de kruiwagen om het afval in te doen, want het was veel te veel voor emmers. Later, met de hark kon ik de bladeren verzamelen, ook die belanden in de kruiwagen. Ik verbaas mij er altijd over hoeveel bladeren uit bomen kunnen vallen én ze zijn nog zwaar ook, merkte ik met het verzetten van de bijna volle kruiwagens.

Het grote veld, in de buitentuin, is 2 weken geleden, gemaaid. De balsemien zijn allen uitgetrokken en liggen op de rillen verder te rotten. Dit statig en prachtig (on)kruid in de zomer, verandert in een vieze bruine massa, die glibberig is en uit elkaar valt. Het is de bedoeling dat ze, volgend jaar, daar op die plek niet meer staan. Andere planten hebben de voorkeur, we doen tenslotte alles met het oog op de soli-bijtjes.

Vanmiddag werd het duidelijk warmer, zo kon ik wat planten verzetten en aan het schonen van een perk beginnen. Elke week een perk onder handen nemen, daar is tijd voor in de winter ... als het maar niet vriest!

Aan mijn eerste perk begon ik vorige week: het klokjesperk, waarop aan de zonkant de tijm veel beter groeit dan de klokjes aan de schaduwkant. Ze hebben zich laten overwoekeren

en waren bijna allemaal verdwenen.

Pieter heeft me gewaarschuwd: zorg ervoor dat er ook voldoende jacobskruiskruiden staan ... ja dit jaar waren er maar weinig in de binnentuin, maar ze groeiden wel massaal langs vele wegen en slootkanten (b.v. tussen Mariaheide en Uden).

Wat wel massaal in onze binnentuin opkwam, zijn de Teunisbloemen (of: *Oenothera* = Oeno=ezel, thera=vangen/achtervolgen). Teunis afgeleid van St. Antonius van Padua, omdat de plant rond zijn heiligverklaring -13 juni 1232 - bloeit (tot eind september). De Teunisbloem is familie van het wilgenroosje.

Hierbij een (verkort)citaat uit de Nederlandse Oecologische Flora - deel 2 - van de Heren Weeda en Westra:

Jacobskruiskruid. Bron: Wikipedia

“ Sinds de 17de eeuw zijn planten uit dit geslacht vanuit Noord-Amerika in Europa ingevoerd. Sommige soorten bleken gemakkelijk te verwilderen en veroverden spoedig een plaats in de Europese flora. Voor Nederland betreft dit alleen vormen en bastaarden van Kleine, Middelste en Grote teunisbloem.

Een merkwaardigheid van Teunisbloemen is, dat voortdurend nieuwe soorten optreden, die deels de oude verdringen. Zo komen in Europa nogal wat ‘soorten’ voor die, weliswaar van Amerikaanse voorouders afstammen, maar die uit Amerika niet bekend zijn. Een daarvan is de Grote teunisbloem die in de ontwikkeling van de biologie, een historische rol heeft gespeeld: zij was de proefplant van Hugo de Vries, toen deze aan het einde van de 19de eeuw zijn mutatietheorie ontwikkelde (toen hij directeur was van de Hortus Botanicus in Amsterdam). De bloemknoppen openen zich in de avondschemering, bloeien 1 nacht en bij betrokken weer, nog een deel van de volgende dag. ‘s-Nachts zijn de kroonbladeren ‘lichtend’ geel, vandaar de Duitse naam: Nachtkerze.”

Aldus het citaat, wil je er nog meer over weten: de serie van de Oecologische Flora staat in de boekenkast in ons IVN-lokaal.

Teunisbloemen zijn wel van belang voor de nachtvlinders met een lange tong, b.v. Avondrood en Pijlstaartvlinder. Door hun lange tong, zuigen ze de nectar uit de lange buis van de stamper, raken de meeldraden en het stuifmeel blijft aan hen plakken, daardoor brengen ze stuifmeel van de ene bloem naar de andere, en zo worden de bloemen bestoven. Vinkachtige vogels zijn verzot op de zaden. Maar nu: hebben wij in het Geerbos de Kleine, de Middelste of de Grote teunisbloemen? Dat moeten we van de zomer uitzoeken. Vanmiddag was een ander perk aan de beurt. Vlakbij het poortje van het gereedschap. Een ideale plek voor Vingeroedskruid en Hartgespan. De aarde was weer rul – door het gegraven van de mol - en dus makkelijk te bewerken. Opeens hoorde ik een gefladder langs me heen gaan. Het Roodborstje had op de uitkijk gestaan en nam de gelegenheid te baat toen ik even stopte. Ik werd een boom en wachtte tot het zou vertrekken, maar nee, na zijn gezoek in het zachte zand bleef het vlakbij staan op een hekpaaltje. We keken elkaar aan ... wie gaat als eerste weer bewegen? Het keek me dan met het linker- dan weer met het rechteroog, het maakte een snelle draai, maar bleef toch mooi zitten tot ik besloot maar iets te gaan drinken, dan kon het vogeltje weer z'n gang gaan.

Ik zat net toen Peter v. B. – zwarte puntmuts op, scheef op z'n bol - terug kwam van het wilgen knotten op het Ham. Wil je soep? Ja, is goed, hoewel ... ik heb al erwtensoep gehad.

Hij kende mijn volgende vraag al: ja, het smaakte goed! Was het nat op het Ham? Nee, het viel wel mee. Met hoevelen waren jullie? Met negenen. Hebben jullie veel kunnen doen? Ja, maar we zijn nog niet klaar. Volgende week verder.

Lang bleven we niet zitten vanwege de kou en ik wilde weer richting mijn roodborstje gaan, maar het had niet op mij gewacht. In de verte hoorde je een grote Specht roepen en hier vlakbij een Winterkoning. Een buizerd riep en circuleerde hoog boven het Geerbos.

Toch gek dat er weinig – zeg maar geen - merels te bekennen waren, zouden ze hier ook een ziekte (virus) hebben gekregen?

Zaterdag 10 december 2016

De Sint is weer naar Spanje teruggekeerd, Kerst komt snel dichterbij, maar eerst de Sprokkelavond, voor mij altijd

even spannend, voor buitenstaanders een vraag, voor IVN-ers een weet. Het Geerbos moest even wachten tot de drukke dagen voorbij waren.

Maar het weer was er ook niet naar om hier te werken. Afgelopen weekeinde was het na het sneeuwen, gaan regenen, de grond was nog bevroren, het werd overal superglad op de wegen.

Toch maar met dikke handschoenen aan, de snoeischaar gepakt, af en toe viel er een rups uit een plant, o.a. een groene en een bruine. Maar ik had geen opzoekboek bij me, geeft niets, als ze maar de winter overleven! Brrrr! Lang ben ik niet gebleven, zou ik niet meer tegen de kou kunnen!?!

12 en 14 januari 2017

Nee, het is geen weer om in het Geerbos te werken. Vriezen, regenen, sneeuwen, en omdat we elkaar minder zien, zijn we maar gaan mailen, dus hierbij de laatste berichten uit het Geerbos:

"Matty: Hoi, Lidou, ik was vandaag in het Geerbos, om gaas te brengen. Schrik niet als je er naartoe gaat, er is flink huisgehouden. Diverse bijenblokken liggen op de grond, de bijenflat op het heuveltje ligt ook weer plat (is een aantal maanden geleden, ook gebeurd), de bijenflat bij het dakje ligt plat, het poortje aan het begin is vernield. Zullen zaterdag veel werk hebben om alles te repareren.

Lidou: daar was ik al bang voor ... Politie erbij halen om te laten zien en aangifte doen, liefst vóór de reparaties, want ze willen eigen foto's maken. Dat was bij de vorige aangifte ook zo.

Matty: ik heb de melding gedaan en word gebeld als ze er geweest zijn, pas dan repareren we. Ik heb een paar foto's aan de mail toegevoegd".

Toen ik alle foto's had gezien, schrok ik behoorlijk, waarom al die vernielingen?

"Lidou: Het is erger dan ik dacht!

Matty: de politie is net geweest en ik moest erbij zijn bij hun inspectie. Omdat het terrein van de gemeente is, moet de gemeente aangifte doen. De politie zou wel een proces-verbaal opmaken, dus daar kan door de gemeente naar verwezen worden, ook kunnen de foto's toegevoegd worden. Er wordt slecht weer verwacht de komende dagen, dus of je wat kunt doen, is de vraag. Ik zal Peter Otte benaderen, misschien kunnen we al wat reparaties uitvoeren als het weer mee zit.

Lidou: je kunt Antoon Verbeek benaderen, die is beheerder van het hele Geerbos.

Matty: ben vandaag met Peter in het Geerbos geweest, we hebben alles hersteld. We hadden een schop nodig, maar geen van beide lagen bij het gereedschap. Dus waarschijnlijk zijn die weer gestolen, tenzij jij ze meegenomen hebt.

Lidou: nee, ik heb ze niet meegenomen.

Nou, geweldig, hoor! Wat ben ik blij met jullie reparaties. Vooral de vernieling van jouw afdakje vond ik heel erg! Waar ik ook over in zat, was, dat er nestkastjes afgetrokken waren en in regen en sneeuw lagen. Nu ben ik weer gerustgesteld, Matty, ook bedankt voor de (schade)foto's!"

Dank aan Matty en Peter!

Tot ziens in de lente in het Geerbos, groetjes van Lidou.

Ook deze bijenflat moest het weer eens ontgelden. Ziekelijke vernielzucht.

Het met veel zorg gemaakte bijenpergolaatje totaal vernield...Foto: P. Otte

Impressies

Sprokkelavond 13 december 2016

Vanaf 19.30 stond de koffie en thee in de hal te dampen te midden van heel veel lekkers. De volgende 'bakkers' in onze IVN-gelederen hebben hiervoor gezorgd: Maarten, Carla, Ria, Maria, Ardie en Rob. Bedankt! Ruim 49 IVN-leden genoten ervan.

De zaal was prachtig versierd door Annie, Corrie, Mia, Peter, Riet, Tiny en de altijd enthousiaste Lidou. Heel veel gerecycled materiaal was kunstig en creatief verwerkt tot spinnen, duizendpoten, insecten, slangen en andere akelige beesten. Klimop en herfstbladeren gaven het geheel een bij IVN-passende natuuraanblik. Weken is hieraan gewerkt. Heel fraai! Peter Otte heeft alles vastgelegd met zijn camera.

Energiek en met de nodige kwinkslagen naar Mia opende Lidou de bijeenkomst, bedankte iedereen voor de inzet bij de voorbereidingen. Het motto van de avond werd gedoopt tot "Buitenaardse BinnenBuiten BeestenBoel-Bende in de Binnendonk".

Daarna kreeg Rini Kerstens het woord om zoals hijzelf zei 'meer inhoud aan de avond te geven. Met dia's en een ouderwetse projector liet hij mooie beelden de revue passeren over het Hurkske, het Rauwven, het Wijboschbroek en de Aa-broeken/ Dorshout. Allemaal prachtige natuur in ons nieuwe Meierijstad. Het begeleidend commentaar van Rini was deskundig, humoristisch en relativerend. Een echte leraar en natuurkenner!

Fraaie beelden van zonnedaauw, stekelvinzwam, snavelbies, klokjesgentiaan, gentiaanblauwtje, anemonen, sleutelbloemen, knikkend nagelkruid en pinksterbloem flitsten voorbij. Tjonge, tjonge zoveel moois in de verschillende jaargetijden. En alles gemixt met enige nostalgie over natuurprojecten van destijds van het Zwijsen College olv Rini en Vincent Gerris.

Heel mooi waren ook de vallende sterren uit het rijkversierde plafond tijdens de presentatie! Wat een timing!

Karin bedankte iedereen voor de inzet en Rini kreeg een mooie fles wijn voor zijn diensten. Nog even bijbuurten met een afzakkertje en de avond werd tot slot 'heel geslaagd' genoemd. Organisatoren en bezoekers gingen tevreden huiswaarts.

Pieter van den Berk

PTT wintervogeltelling

Ook in 2016 zijn er weer drie wintervogeltellingen geweest in de gemeente Veghel. Deze telling moet gedaan worden tussen 15 december en 31 december op twintig vooraf bepaalde vaste punten, waar op elk punt in precies 5 minuten alle gebiedsgebonden vogels en zoogdieren geteld moeten worden.

Er zijn drie routes, eentje vanaf Mariaheide via het noorden van het Melven naar het Ham, de Aa en via de zuidkant van het Melven weer terug... deze telling wordt al jarenlang uitgevoerd door Jan vd Tillaart, Willy van Lanen en William vd Velden, hierover zijn geen bijzonderheden bekend alleen dat er drie grote zilverreigers zijn waargenomen.

De Veghelse Vogelaars (Karin, Ton, Peter, Wolter, Arend en Leo) telden voor het tiende jaar de route Der Eisenbahn entlang (langs het Duitse lijntje) vanaf de gemeentegrens met Uden naar de grens met Eerde. Deze route neemt en passant nog wat waterlopen mee (de Leijgraaf, de Aa en Zuid-Willemsvaart) en wat bossen (Goorse bossen, Geerbos en Wijboschbroek).

We begonnen slecht met een keep in de Goorse bossen maar deze werd voor de eerste telling gehoord, tijdens de vijfminutentelling hoorden we hem niet... dit zou een nieuwe soort geweest zijn! Maar we zijn streng! Ook misten we op dezelfde manier maar dan na de bel, een appelvink en een groene specht in het Geerbos, een grote zilverreiger langs de Aa (een andere werd wel gezien) en een grote gele kwikstaart bij de Zuid-Willemsvaart.

Hoogtepunten waren maar liefst drie ijsvogels (precies het aantal waar Leo over gedroomd had!), de slechtvalk bij zijn

kast op Agrifirm en de grote gele kwikstaart bij de Leijgraaf. Hoge aantallen werden gezien van de blauwe reiger (7), 215 krakeenden in de Aa, 1632 kokmeeuwen in de Zuid-Willemsvaart, en verder veel holenduiven (114), wintertaling (9), stadsduif (65), koperwiek (12 in het Geerbos) en grote bonte specht (6).

Ronduit slecht waren de aantallen voor wilde eend (67), Turkse tortel (6), spreeuw (20), merel (8) en vink (8); die laatste soorten zijn interessant want die zijn potentiële slachtoffers van het Usutu virus en de vogelgriep die rondwaren.

In totaal zijn er 2860 vogels gezien verdeeld over 51 soorten, tegenover 2784 en 51 gemiddeld over de eerste negen jaar... een redelijk normale telling dus!

In het Lijnt op de grens met gemeente Laarbeek ligt de laatste route: de Hei. Deze route werd van 1983 tot 1992 en van 1997 tot 1999 door iemand anders geteld maar sinds 2011 door de Veghelse Vogelaars aangevuld met Bart Gras uit Uden. Dit jaar was de achttiende keer dat deze route geteld werd, een mooie reeks die elk jaar waardevoller wordt!

In totaal werden 1368 vogels gezien verdeeld over 40 soorten, tegenover gemiddeld 1740 vogels en 35 soorten over de eerste 17 jaar. Het aantal soorten was dus goed maar de aantallen vielen wat tegen.

Vier knobbelzwanen en twee reeën waren nieuwe soorten voor deze telling. Leuk waren toch weer de vier grote zilverreigers, een grote gele kwikstaart en twee goudvinken. Als we kijken naar de langjarige gemiddelden dan deden de wilde eend (7), kokmeeuw (59), stormmeeuw (7), roek (7), kauw (115) en ringmus (8) het slecht. Goed ging het daarentegen met de torenvalk (3), stadsduif (36), holenduif (58), Turkse tortel (10), grote gele kwik (1), goudhaan (10), koolmees (50), boomklever (6), boomkruiper (16), zwarte kraai (277) en huismus (48).

Leo Ballering

Wat is het IVN?

Het IVN wil de natuur in al haar kleur en veelvormigheid onder de aandacht van mensen brengen en daardoor bijdragen aan de verwondering en het respect voor al het leven rondom ons.

Daarom is onze zelfgekozen lijfspreuk:

In Voor Natuur

Het IVN Veghel is aangesloten bij de landelijke Vereniging voor Natuur- en Milieueducatie in Amsterdam.

Wat biedt het IVN Veghel?

Voor belangstellenden organiseert het IVN nu al 35 jaar, cursussen, tentoonstellingen, wandelingen en fietstochten in en rondom Veghel. Voor leden en donateurs staan ook wandelingen in nabijgelegen natuurgebieden en verenigingsavonden met diverse natuurthema's op het programma. De overige activiteiten vinden plaats in werkgroepverband:

Werkgroep / activiteit / Contactpersoon / telefoon

Amfibieën:	
Matty Meij	35 00 91
Geerbos/insectentuin:	
Pieter van Breugel	36 27 53
Planten:	
Karin Koppen	21 02 16
Schoolgidsen:	
Hanneke Leenhouts.....	28 78 51
Annette Roelands.....	35 39 19
Marja van Heijst.....	35 40 47
Veghelse Vogelaars:	
Wolter Brongers.....	34 07 64
Weidevogelgroep Boerdonk:	
Tom van Lieshout.. ..	366255 / 06 51769185
Veghels Landschap:	
Fer Kalis	34 13 48
Tentoonstelling:	
Mia Rooijmans	36 29 77
Infoblad:	
Maria Kordewinders	(0492) 46 33 83
Ledenactiviteiten:	
Lidou van Beurden	36 57 12
Vrijdagochtendwandelgroep:	
Pieter van den Berk	36 60 84
Wandelen met De Donk:	
Mia Rooijmans	36 29 77

Wilt u actief worden in het IVN?

Dan bent u welkom als lid. Het lidmaatschap kost € 20,00 per jaar en voor huisgenootleden € 10,00 per jaar. Overmaken op rekeningnr. NL09INGB 0004 1542 71 Nadere inlichtingen of aanmelden bij het secretariaat IVN Veghel Antoniusstraat 11, 5469 EV Keldonk of secretariaat@ivn-veghel.nl

Wilt u het IVN Veghel ondersteunen?

U bent van harte welkom als donateur (minimum € 10,00 per jaar).

Overmaken op NL62 TRIO 0338 4476 36 t.n.v. IVN afdeling Veghel. U krijgt dan het jaarprogramma toegezonden en vier keer per jaar het verenigingsblad Sprokkels met nieuws en verhalen over de natuur in en rondom Veghel.

Afmelden ? Voor 1 december van het lopend jaar bij het secretariaat

In het nummer van IVN-info leest u onder andere over: alles waar u in verwondering verslag van doet om anderen van uw belevenissen mee te laten genieten.

Kopij inleveren voor het lentenummer 114
Tot 15 april (liefst eerder!)

Redactieadres:

Maria Kordewinders-van den Tillaar
Geluckweg 4
5469 NA Boerdonk
Telefoon:0492 - 46 33 83
E-mail: kordewinders@home.nl

Foto's en tekeningen zijn ook héél welkom.

Er wordt ook gewerkt binnen het IVN... mocht u een andere indruk krijgen.

Toen was er koffie... na een wandeling door de herfstse Hurksese bossen

